

BOŻENNA WYROZUMSKA (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
MARCIN STARZYŃSKI (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)

Materiały do historii altarystów kościoła Mariackiego w Krakowie w średniowieczu

Część 1: Kalendarz i nekrolog oraz katalog altarystów i benefaktorów

Zarys treści: Publikacja zawiera krytyczną edycję wraz z komentarzem nieznanych dotąd, zachowanych w piętnastowiecznej redakcji, źródeł do dziejów domu altarystów kościoła Wniebowzięcia Panny Marii (Mariackiego) w Krakowie, kalendarza i nekrologu (wraz z notami nowożytnymi) oraz katalogu altarystów i benefaktorów do połowy XVI w.

Content outline: The publication contains a critical edition with commentary of so far unknown sources, surviving in the 15th century redaction, concerning the history of the house of altarists of the Church of the Assumption of Virgin Mary in Cracow, the calendar and the necrology (with early modern notes) and the catalogue of altarists and benefactors until mid-16th century.

Słowa kluczowe: średniowieczny Kraków, kościół Mariacki, kler parafialny, nekrolog

Keywords: medieval Cracow, Church of the Assumption of Virgin Mary, parish clergy, necrology

W bogatym, liczącym ponad 3500 jednostek, zbiorze rękopisów Archiwum Narodowego w Krakowie, skatalogowanym jeszcze w początku XX w. przez zespół archiwistów pracujących pod kierunkiem ówczesnego dyrektora tej placówki, znakomitego mediewisty Stanisława Krzyżanowskiego (1865-1917)¹, wydzielono osobny dział mieszczący *Acta ecclesiarum et monasteriorum Cracoviensium*. Spośród włączonych tam 240 woluminów ponad 30 zakupiono do Archiwum w 1892 r. za pieniądze wyasygnowane przez radę miejską; nabyto je od spadkobierców Wilhelma Gąsiorowskiego (1825-1892), bibliofila, kolekcjonera i wykładowcy geografii, historii oraz języka polskiego w Instytucie Technicznym w Krakowie². Gąsiorowski, obok

¹ Katalog Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa, t. II: Kraków. Rękopisy, nr 1-3568, [red. S. Krzyżanowski], Kraków 1915.

² W katalogu błędnie podano jednak, że rękopisy po W. Gąsiorowskim zostały zakupione w 1894 r., por. S. Krzyżanowski, Sprawozdanie archiwariusza za rok 1892, Kraków 1893, s. 2-3; M. Sokołowski, Sprawozdania Komisji do Badania Historii Sztuki w Polsce 5, 1896, s. LIV; L. Ręgorzewicz, Historia Instytutu Technicznego w Krakowie, Kraków 1913, s. 131, 173; S. J. Gąsiorowski, Gąsiorowski Wilhelm, w: Polski słownik biograficzny, t. VII (1948-1958), s. 356.

nieceo starszych od siebie Ambrożego Grabowskiego (1782-1868) oraz Kaspra Meciszewskiego (1800-1881), był jednym z pionierów badań archiwalnych nad dawnym Krakowem. Opublikował kilka wartościowych prac, na czele z pierwszą monografią kościoła Mariackiego³. W jakich okolicznościach wszedł w posiadanie licznych średniowiecznych dokumentów oraz rękopisów, można obecnie snuć jedynie domysły. Najpewniej po prostu wypożyczał je z archiwów poszczególnych kościołów, o których pisał, i nie zdążył (bądź też nie zamierzał) ich oddać⁴. Pomędzy nimi znajduje się bezcenny piętnastowieczny kodeks, pierwotnie oprawiony w pergaminowe karty zapisane tekstem hebrajskim, mieszczący m.in. kalendarz i nekrolog domu altarystów kościoła Mariackiego (rkps nr 3361). Jak dotąd rękopis ten nie wzbudzał większego zainteresowania ani stosunkowo licznych autorów zgłębiających dzieje krakowskiej fary (posiadającej status parafii od czasu sprowadzenia do Krakowa dominikanów w 1222 r.⁵) ani badaczy interesujących się dawną heortologią⁶. Uważna lektura pomieszczonych w nim not nekrologicznych, jak i samej części kalendarzowej, pozwala jednak, jak się okazuje, nie tylko na wejście w nierozpoznaną dotąd historię instytucji domu altarystów mariackich, ale także na uzupełnienie dotychczasowej wiedzy o szeroko pojętej pamięci grupowej, nieograniczającej się do środowiska altarystów największego kościoła parafialnego Krakowa.

Rękopis mieszczący tytułowy zabytek to papierowy kodeks o wymiarach 31 × 21,5 cm, liczący 106 kart papierowych oraz 2 pergaminowe karty ochronne, stanowiące pierwotną oprawę. Na obecną oprawę, wykonaną przed 1915 r., składają się dwie deski częściowo oklejone brunatną skórą cielęcą, zamocowane do bloku za pomocą czterech zwieżów grzbietowych. Paginacja obejmująca 216 stron (wraz

³ W. Gąsiorowski, Kościół archiprezbiteralny N.P. Maryi w Krakowie, Kraków 1878.

⁴ Z samego tylko archiwum kościoła Mariackiego W. Gąsiorowski wypożyczył 16 rękopisów, zob. Katalog, nr 3332, 3335, 3338, 3340-3341, 3361-3367, 3369-3372.

⁵ Rękopis ten wykorzystana jak dotąd jedynie H. Zaremśka, Bractwa w średniowiecznym Krakowie. Studium form społecznych życia religijnego, Wrocław 1977, s. 71, przyp. 16, ustalając lata zgonu kilkudziesięciu osób wpisanych do księgi bractwa Panny Marii. Odnosnie do dziejów parafii Mariackiej aktualność wciąż zachowuje studium M. Friedberga, Założenie i początkowe dzieje kościoła N. Panny Marji w Krakowie (XIII-XV w.), Rocznik Krakowski 22, 1929, s. 1-31 (i odbitka, Kraków 1928). Organizację wewnętrzną świątyni najpełniej przedstawił E. Długopolski, Katalog kościoła N. P. Maryi w Krakowie, Teka Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej 6, 1906, s. 1-36. Wiele do życzenia pozostawia natomiast monografia E. Piwowarczyk, Dzieje kościoła Mariackiego (XIII-XVI w.), Kraków 2000, która skupiła się na przemianach architektonicznych oraz wyposażeniu. Z nowszych prac warto odnotować obszernie rozprawy J. Rajmanna: „Unsere liebe Fraue”. Wspólnota miasta i kościoła w Krakowie w XIV wieku, Średniowiecze Polskie i Powszechnie 4 (8), 2012, s. 150-201 (o związkach miasta jako instytucji i mieszczan z parafią); Żebrak, sługa i rzemieślnik w elitarnym bractwie Najświętszej Marii Panny w Krakowie (XIV – pierwsza połowa XVI wieku), tamże 6 (10), 2014, s. 140-157; Rajcy krakowscy i członkowie ich rodzin w księdze zmarłych bractwa Najświętszej Marii Panny (połowa XIV – koniec XVI wieku), tamże 7 (11), 2015, s. 47-70 (pierwsze pełne opracowanie księgi brackiej wydanej przez J. Mitkowskiego, Księga zmarłych bractwa Panny Marii w Krakowie [wiek XIV-XVIII], Studia Historyczne 11, 1968, s. 71-95).

⁶ Ze względów typologicznych nie uwzględnił go w swojej rozprawie H. Wąsowicz, Kalendarz ksiąg liturgicznych Krakowa do połowy 16. wieku. Studium chronologiczno-typologiczne, Lublin 1995.

z kartami ochronnymi), naniesiona została ołówkiem najpewniej w XIX w. Introligator złożył ów kodeks z siedmiu składek w następującym układzie: I – nieregularny seksternion (5 + 6, s. 3-24); II – okternion (8 + 8, s. 25-56); III – okternion (8 + 8, s. 57-88); IV – okternion (8 + 8, s. 89-120); V – nieregularny okternion (6 + 8, s. 121-146); VI – składka nieregularna, pierwotnie złożona z 9 bifoliów (8 + 9, s. 147-180); VII – okternion (8 + 8, s. 181-212). Na papierze zidentyfikowano dwa filigrany. Pierwszy, przedstawiający głowę wołu z umieszczonym między rogami prętem zakończonym krzyżem i oplecionym przez węża z ukoronowaną głową skierowaną w prawą stronę, występuje tylko na kartach I składki. Franciszek Piekosiński rozpoznał ten znak w jednej z ksiąg krakowskiego sądu biskupiego z początku lat osiemdziesiątych XV w.⁷ Drugi znak również wyobraża głowę wołu z prętem między rogami, ale zwieńczonym czteropłatkowym kwiatem. Na pręcie osadzona została natomiast korona otwarta z pięcioma sterczynami, z których środkową zdobi heraldyczna lilia. Ten filigran występuje na kartach pozostałych składek (II-VII). Jak dotąd nie został niestety zidentyfikowany. Podobny, o tożsamy rozmiarach, aczkolwiek z pięciopłatkowym kwiatem wieńczącym pręt, odnotowano w rękopisach z terenu Austrii oraz południowych i środkowych Niemiec (Augsburg, Cadolzburg, Eichstätt, Graz, Innsbruck, Wallerstein) datowanych na pierwszą połowę lat siedemdziesiątych XV w.⁸ Nie jest więc wykluczone, że papier, na którym spisano zasadniczą część omawianego rękopisu, pochodził z importu. Natomiast z pewnością zakupiono go w tym samym czasie.

Teksty związane z domem altarystów znajdują się w składkach II-VII. Na wszystkich kartach tych składek widoczny jest schemat pisarski wykonany brunatnym atramentem. Od początku miały one stanowić całość. Pomijając późniejsze, nowożytne uzupełnienia, w partii średniowiecznej rękopis ten został spisany przez jednego pisarza, który przedstawił się na pierwszej karcie kalendarza-nekrologu (s. 25) jako Marcin z B. (*Opus domini Martini de B.*). Pierwotnie składki te były nieoprawione, o czym przypomina zabrudzenie dolnych części pierwszych kart z tekstem kalendarza-nekrologu. Składka I (zapisana dopiero w XVII w.) wraz z pergaminowymi kartami ochronnymi została dodana do pozostałych, jak się wydaje, jeszcze przed końcem XV w. Do takiego wniosku skłania, po pierwsze, datacja papieru, który w całym rękopisie pochodzi mniej więcej z tego samego czasu, lat osiemdziesiątych (składka I) lub siedemdziesiątych XV w. (składki II-VII); po drugie zaś, fakt, że karty ochronne, przycięte do formatu rękopisu, założone zostały przez introligatora za pierwszą i ostatnią składkę kodeksu (a więc dopiero po dodaniu składki I do pozostałych). Na kartach tych widoczne są fragmenty spisanego czarnym atramentem w trzech kolumnach tekstu hebrajskiego, pochodzące z Księgi Ezechiela: okładzina górna – kolumna prawa: Ez 27, 19-21, środkowa: Ez 29, 27-30, lewa: Ez 28, 2; okładzina tylna – kolumna prawa oraz tekst w górnej części karty: nieczytelne, kolumna środkowa: Ez 27, 22-25, kolumna lewa:

⁷ F. Piekosiński, Wybór znaków wodnych z XV stulecia, z. 1, Kraków 1896, s. 19, tab. 106, nr 1091.

⁸ Die Ochsenkopf- Wasserzeichen, opr. G. Piccard, t. I, Stuttgart 1966, s. 229, t. III, Stuttgart 1966, Abt. XV, nr 218. Błędna informacja zamieszczono zatem w Katalogu Archiwum, s. 453, jakoby „papier w całym rękopisie [był] z jednakowym znakiem wodnym”.

Ez 27, 30-33⁹. Mając na uwadze, że pisma hebrajskiego, kwadratowego, nie da się datować, posługując się tymi samymi kryteriami, które obowiązują w badaniach nad pismem łacińskim, w sprawie czasu powstania owych kart powiedziec można, że spisano je na pewno przed końcem XV w.¹⁰

Korpus tekstów średniowiecznych pomieszczonych w rękopisie nr 3361 tworzą: tytułowy kalendarz-nekrolog (s. 25-87), relacja o założeniu domu altarystów i opis jego uposażenia oraz statuty (s. 89-120), kopia dyplomu rady krakowskiej z 31 XII 1397 r., mocą którego władze miejskie na prośbę altarystów objęły zarząd nad zamieszkiwanym przez nich domem (s. 121-124), *officia domus* (s. 126-128), a także katalog altarystów i benefaktorów (s. 137-157)¹¹. Spisane zostały one, jak wyżej wzmiankowano, jedną ręką, przez pisarza, który przedstawił się jako Marcin z B. Należy go najpewniej identyfikować jako Marcina z Bochni, którego Długosz w księdze uposażeń diecezji krakowskiej odnotowuje jako altarystę ołtarza św. św. Piotra i Pawła w kościele Mariackim, znajdującego się pod patronatem rajców krakowskich, a także wikariusza w kościele katedralnym¹². Wedle ustaleń Stanisława Kurasia opisy uposażeń kościołów parafialnych na potrzeby *Liber beneficiorum* redagowano w latach 1474-1480¹³. Wtedy także, lub nieznacznie później, Marcin z Bochni rozpoczął prace nad przepisaniem grupy tekstów związanych z domem altarystów mariackich (najpewniej z lat siedemdziesiątych XV w. pochodzi wszak wykorzystany przezeń papier), kończąc je ok. 1484 r. (na ten właśnie rok datowana jest ostatnia wpisana przezeń nota nekrologiczna w kalendarzu). Dysponować musiał zaś starszym, niezachowanym dziś rękopisem, mieszczącym kalendarz i nekrolog, prowadzony w jakiejś postaci już od lat osiemdziesiątych-dziewięćdziesiątych XIV w., skoro najstarsze wpisy w nim pochodzą z lat 1382-1399. Z kolei relacja o założeniu domu, stanowiąca *praefatio* do statutów, powstała w 1437 r.¹⁴ Około pół wieku później wszystkie te teksty zostały przepisane z myślą zebrania w jednym rękopisie. Ten z kolei przed końcem XV w. oprawiono i wnoszono doń dalsze wpisy aż do początku lat siedemdziesiątych XVII w.¹⁵

W czasach Marcina z Bochni sama instytucja domu altarystów mariackich liczyła już blisko 100 lat, a jej „początki” należy wiązać ze stale i regularnie rozrastającą się służbą liturgiczną, sprawującą posługę przy kolejnych fundacjach ołtarzowych, nierzadko posiadających więcej niż jedno ministerium¹⁶. Około 1387 r. altaryści

⁹ Por. M. Starzyński, Najstarszy dokument hebrajski na ziemiach polskich (1485) i jego tłumaczenia, *Roczniki Historyczne* 83, 2017, s. 189.

¹⁰ H. Zaremska, Żydzi w średniowiecznej Polsce. Gmina krakowska, Warszawa 2011, s. 58, il. 5.

¹¹ Katalog Archiwum, nr 3361.

¹² Joannis Długosz Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis, t. II (Opera omnia, t. VIII), wyd. A. Przezdziecki, Cracoviae 1864, s. 4.

¹³ S. Kuraś, *Regestrum ecclesiae Cracoviensis. Studium nad powstaniem tzw. Liber beneficiorum Jana Długosza*, Warszawa 1966, s. 40-45.

¹⁴ Kraków, Archiwum Narodowe (dalej cyt.: ANK), rkps nr 3361, s. 89: *Incipit prefacio in statuta domus altaristarum ecclesie Sancte Marie in Cracovia retro maccella carnificum in acie site anno Domini millesimo CCCC^o XXXVII.*

¹⁵ Ostatni wpis w nekrologu nosi datę 1652, a ostatni wpis w katalogu altarystów – 1671.

¹⁶ Zob. E. Piwowarczyk, Fundacje XIV-wiecznych ołtarzy w kościele Mariackim

mariaccy mieszkali w niewielkim domu przylegającym do budynku szkoły parafialnej, znajdującym się w południowym narożu Małego Rynku i ulicy Poselskiej¹⁷. Dzięki legatowi Jana Schönthöra wysokości 80 grzywien szerokich groszy i zaangażowaniu jednego z kapłanów mariackich, Jakuba Silbera, zakupiony został wówczas od mieszczanina Mikołaja Beliczera i jego żony Katarzyny jednoraktowy, dwukondygnacyjny dom, stojący we wschodnim narożu Małego Rynku i ulicy Siennej, a zatem na tyłach fary¹⁸. W 1397 r. trzech altaryści (Piotr, Jan Tasso i Piotr z Tyczyna), pełniący służbę przy ołtarzach znajdujących się pod patronatem rady miejskiej, wraz z kaznodzieją Mikołajem Germerem, znanym już Jakubem Silberem oraz Szymonem, niegdyś rektorem szkoły parafialnej św. Anny, zwrócili się do władz Krakowa z prośbą o przejęcie przez miasto opieki nad wzmiankowanym domem, co też zostało potwierdzone osobnym dokumentem. Zwolniono ów dom, rzecz jasna, od wszelkich ciężarów miejskich, ale pod pewnymi warunkami. Miał bowiem odtąd służyć przede wszystkim kapłanom sprawującym posługę przy ołtarzach, których patronat należał do rady, a dopiero w dalszej kolejności – pozostałym. Każdy nowo przyjmowany altarysta został natomiast zobowiązany do zaopatrzenia się w instrument notarialny, obligujący go do przykładowego życia w tej korporacji, a w razie popadnięcia w zatarg z większością mieszkańców – do jej opuszczenia¹⁹.

Z piętnastowiecznych legatów na rzecz domu altarystów wymienić można jeszcze przynajmniej cztery. W 1420 r. mieszczanin Jan Zebezwirt, zasiadający w latach 1419-1425 w radzie miejskiej, przekazał (wraz z rajcami starymi) altarystom 80 grzywien szerokich groszy na założenie ogrodu²⁰. Pięć lat później mieszczka Eneada, wdowa po Mikołaju Münzschreiberze, zapisała w testamencie *dominis altaris* – *in domo aciali retro macella commorantibus* czynsz ziemski w wysokości 3 grzywien²¹. Z kolei w 1426 r. altarysta Jan Schultis przekazał przed krakowskim sądem ławniczym własny dom położony za jatkami miejskimi²², raczej sąsiadujący z wyżej wymienionym niż stanowiący jego połowę, jak wskazywał niegdyś Edmund

w Krakowie i ich uposażenie do roku 1529, w: Charisteria Tito Górski oblata. Studia i rozprawy ofiarowane profesorowi Tytusowi Górskiemu, Kraków 2003, s. 199-217; t a ż, Fundacje XV-wiecznych ołtarzy w kościele Mariackim w Krakowie i ich uposażenie do roku 1529, *Folia Historica Cracoviensia* 10, 2008, s. 305-326.

¹⁷ ANK, rkps nr 3361, s. 114: *Cum ante annos quinquaginta [licząc od 1437 r.] circum et circa altariste illo pro tempore qui fuerunt in domella scole Beate Virginis contigua e regione domus nostre prefate versus Novam civitatis Cracoviensis Valvam per annos et tempora uti fraters simul degentes unanimes erant in Domino feliciter constituti.*

¹⁸ Tamże; ta sama nota na początku katalogu altarystów (zob. Aneks II). Por. W. K o m o r o w s k i, Średniowieczne domy krakowskie (od lokacji miasta do połowy XVII wieku). Kamienice, pałace miejskie i rezydencje kanonicze. Trwałość modelu gotyckiego w nowożytności, Kraków 2014, s. 189, 203, 284, 293 (tam starsza literatura).

¹⁹ Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej ś. Wacława, t. II, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1883, nr 325.

²⁰ ANK, rkps nr 3361, s. 116-117.

²¹ Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej, t. II, wyd. S. Kuraś, Lublin 1973, nr 257.

²² Kraków, Archiwum Parafii Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii (Mariackiej), dok. perg. nr 17.

Długopolski²³. Wreszcie w 1433 r. biskup krakowski Zbigniew Oleśnicki zatwierdził fundację infirmerii dla altarystów (*stubella cum camera eidem stubelle contigua iuncta in domo habitacionis honorabilium altariatarum*), na co środki przekazał znany już Jan Zebenwirt²⁴. Korporacja ta funkcjonowała bez większych zmian przez kolejne dwa stulecia, tj. do czasu założenia kolejnej, zrzeszającej penitencjarzy, czyli spowiedników tzw. dawnej fundacji, będących jednocześnie altarystami (od 1623 r.)²⁵. Jej dzieje, podobnie jak i pozostałych zrzeszeń duchowieństwa działających przy farze Mariackiej (penitencjarze, gracjaliści, psalterzyści, mansjonarze), domagają się w przyszłości szczegółowego rozpoznania. W przypadku altarystów ważne jest zachowanie bezcennych średniowiecznych statutów, w zasadzie jedynych znanych dziś tego typu zabytków z naszych ziem²⁶. Ich edycja krytyczna wraz z komentarzem znajdzie się w przygotowywanej drugiej części naszego artykułu.

Przedmiot niniejszej edycji: kalendarz-nekrolog domu altarystów to zabytek bezspornie wyjątkowy dla poznania kręgu osób związanych z tą korporacją, zarówno benefaktorów, jak i jej członków. Do konstrukcji kalendarza wieczystego posłużył krakowski kalendarz kapitulny znany z trzynastowiecznego rękopisu Ms 209 przechowywanego w Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej (mieszczącego również rocznik kapitulny oraz katalog biskupów). Kalendarz umieszczony w naszym rękopisie, pisany kaligraficznie dwoma kolorami atramentu, czerwonego i czarnego, powtarza więc schemat graficzny kalendarza kapitulnego. Każdy miesiąc rozpoczyna ozdobny inicjał budowany z majuskulnych liter *KL* (*Kalendae*), poniżej znajdują się zaś informacje o liczbie dni danego miesiąca słonecznego i księżycowego (*dies/lunaciones*). W schemacie pisarskim po lewej stronie (na każdej stronie rękopisu zajmowanej przez kalendarz) odrysowano pięć linii tworzących cztery wąskie kolumny. W tych umieszczono: 1) liczby złote (*litterae aureae*, I-XIX), wyznaczające daty nowiu przy zastosowaniu rachuby aleksandryjskiej, pisane czerwonym atramentem; 2) litery dzienne (*litterae feriales*) oznaczające poszczególne dni tygodnia, pisane czarnym atramentem (B-G) oraz litery niedzielne (*litterae dominicales*) pisane zawsze czerwonym atramentem (A); 3)-4) kalendarz rzymski, pisany czerwonym atramentem. Pozostałą część każdej strony (piąta kolumna) zajmuje kalendarz chrześcijański wraz z wpisami nekrologicznymi. Niekiedy dopisywano tam także informacje z zakresu komputu, jak miejsce dnia przestępnego 24 II (*locus bissextilis*), równonoc wiosenną 21 III (*equinoccium*), *sedes epactarum* 22 III i *sedes concurrencium* 24 III. Odnotowano również jeden embolizm 5 III (*embolismus septimus anno XII*), czyli miesiąc przestępny cyklu księżycowego wedle rachuby Bedańskiej. Co warte uwagi, uzupełnianie kalendarza kapitulnego o te ostatnie dane zarzucono wraz z końcem miesiąca marca – i tylko do końca marca znajdują się one w kalendarzu mariackim. Z uwagi na fakt, że kwestię typologii świąt pomieszczonych w kalendarzu przedstawiła już Zofia Kozłowska-Budkowa, nie będziemy powtarzać jej ustaleń²⁷. Porównując jednak

²³ E. Długopolski, Katalog, s. 20.

²⁴ Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej, t. II, nr 325.

²⁵ E. Długopolski, Katalog, s. 21.

²⁶ S. Kuraś, Statuty i przywileje bractwa kapłanów dekanatu zatorskiego 1378-1525, *Polonia Sacra* 7, 1955, s. 253-274.

²⁷ Najdawniejsze roczniki krakowskie i kalendarz, wyd. Z. Kozłowska-Budkowa, Monu-

martyrologium tego kalendarza z publikowanym niżej zabytkiem, należy odnotować tylko dwa odstępstwa. Pod 15 X umieszczono w kalendarzu mariackim obok wspomnienia św. Jadwigi wspomnienie *sanctorum Maurorum*, obchodzone w kręgu kolońskim, obecne poza tym jedynie w pochodzącym z połowy XI w. kalendarzu sakramentarium tyńieckiego²⁸. Warto też zauważyć, iż w kalendarzu kapitulnym pod tą datą znajduje się wspomnienie księżnej Jadwigi w rycie *duplex*. Informacja o nim została wciągnięta do tego rękopisu ręką datowaną na drugą połowę XIV w.²⁹ Jest ona szczególnie ważna w kontekście wcześniejszych hipotez o istnieniu starszej kopii kalendarza mariackiego, datowanej przed końcem XIV w., a mieszczącej też wpisy nekrologiczne. Jeśli bowiem osoba odpowiedzialna za przepisanie martyrologium kapitulnego na potrzeby domu altarystów mariackich umieściła w nim wspomnienie św. Jadwigi, mogła to uczynić najwcześniej właśnie w drugiej połowie XIV w.

Z kolei pod 8 XII zamiast popularnego *Conceptio Mariae* wpisano do kalendarza mariackiego wspomnienie *Eucharie episcopi*. To ostatnie nie występuje w żadnym ze znanych polskich kalendarzy, włącznie z najstarszymi. Co prawda jedenastowieczny Kodeks Gertrudy notuje pod 10 XII *Eulalie virginis*, ale rozbieżność zapisów jest zbyt duża, aby przypuszczać pomyłkę pisarza³⁰. Euchariusz, zmarły ok. 270 r., był pierwszym biskupem Trewiru³¹. Poza Trewirem jego wspomnienie w dniu 8 XII rejestrują liczne kalendarze niemieckie, m.in. z Goslaru, Konstancji, Monachium, Merseburga czy Spiry³². Omówione odstępstwa od martyrologium kapitulnego krakowskiego wskazują nie tylko na możliwe źródła autora kalendarza mariackiego, ale także stanowią o jego wyjątkowości na tle pozostałych znanych zabytków tego typu zachowanych w zbiorach polskich.

Noty nekrologiczne do 1484 r. wpisywała jedna ręka. Kontynuowano je następnie w stuleciach XVI (jedna ręka) oraz XVII (trzy ręce). Wśród tych najstarszych wyróżnić trzeba zwłaszcza nieznanne dotąd zapiski dotyczące Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły, Zofii Holszańskiej oraz biskupów krakowskich: Zbigniewa Oleśnickiego, Tomasza Strzemińskiego i Jana Lutka z Brzezia. Warta uwagi jest również informacja o zaćmieniu słońca w 1415 r., niezależnie potwierdzająca relację Długosza³³.

Kalendarzem i nekrologiem domu altarystów mariackich jako pierwsza zainteresowała się Z. Kozłowska-Budkowa, gromadząc około połowy lat pięćdziesiątych

menta Poloniae historica, series nova, t. V, Warszawa 1978, s. XXIII-XXVII.

²⁸ Kalendarz sakramentarium tyńieckiego. Martyrologium Bedae presbiteris, w: Chronologia polska, red. B. Włodarski, Warszawa 1957, s. 211; Inwentarz rękopisów do połowy XVI wieku w zbiorach Biblioteki Narodowej, opr. J. Kaliszuk, S. Szyler, Warszawa 2012, s. 31 (BOZ 8).

²⁹ Kalendarz katedry krakowskiej, Monumenta Poloniae historica, series nova, t. V, s. 178.

³⁰ Modlitwy księżnej Gertrudy z Psalterza Egberta z Kalendarzem, wyd. M. H. Malewicz, B. Kürbis, Kraków 2002 (Monumenta sacra Polonorum, t. II), s. 114.

³¹ Die Benediktinerabtei St. Eucharius-St. Matthias vor Trier, opr. P. Becker, Berlin 1996 (Germania sacra, Neue Folge, t. XXXIV/8), s. 385-388.

³² H. Grotefend, Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit, t. I, Hannover 1891, s. 95.

³³ M. H. Malewicz, Zjawiska przyrodnicze w relacjach dziejopisarzy polskiego średniowiecza, Wrocław 1980, s. 98.

ubiegłego wieku materiały na potrzeby podręcznika chronologii polskiej. W opracowanym przez nią kalendarzu liturgicznym krakowskim znajduje się zresztą ślad wykorzystania tego zabytku, aczkolwiek w żaden sposób przez nią nieoznaczony. Otóż pod datą 15 X autorka ta odnotowała nie tylko wspomnienie Jadwigi dziewicy, ale także świętych Maurów, podkreślając, że nie występuje ono w żadnym z pięciu kalendarzy wykorzystanych jako podstawa źródłowa³⁴. Jak pamiętamy, jest ono obecne, obok sakramentarza tynieckiego, jedynie w kalendarzu mariackim. Do skopiowania tytułowego źródła w kwietniu 1957 r. oddelegowany (najpewniej przez Z. Budkową) został Marian Zwiercan, późniejszy wieloletni pracownik Działu Rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej³⁵. Z. Kozłowska-Budkowa brała na pewno udział w kolacjonowaniu tego odczytu z oryginałem, o czym z kolei świadczą jej odręczne noty na maszynopisie z tekstem kalendarza i nekrologu³⁶. Nie jest też wykluczone, że przygotowywała jego osobne wydanie. Z rękopisu korzystała jeszcze w maju 1979 r., wpisując chwiejnym pismem w archiwalnej metryczce temat pracy: „Kalendarze krakowskie”.

Podając się wydania kalendarza, które w sposób wydatny poszerza możliwości badań nad świątynią mariacką i jej duchowieństwem, oparliśmy się na owym odczycie M. Zwiercana, skolacjonowanym przez Z. Kozłowską-Budkową. Odczyt ten został przez nas ponownie zweryfikowany, a także uzupełniony o pominiętą część *stricte* kalendarzową (liczby złote, litery niedzielne iienne, kalendarz rzymski). Wydanie nasze oparte jest na zasadach wyłożonych w instrukcji wydawniczej opracowanej pod kierunkiem Władysława Semkowicza³⁷, a także na modelu wypracowanym przez Z. Kozłowską-Budkową przy publikacji kalendarza kapitulnego³⁸. Wszystkie zapisy wykonane czerwonym atramentem zostały oddane czcionką pogrubioną, a dopiski późniejszych rąk ujęte w nawiasy ostre: ręka B z XVI w. <aaa>, C z XVII w. <<aaa>>, D z XVII w. <<<aaa>>>, E z XVII w. <<<<aaa>>>>. W miarę możliwości staraliśmy się również objaśnić osoby odnotowane w nekrologu, ograniczając się jednak do najstarszej, średniowiecznej jego partii, pisanej podstawową ręką A³⁹.

³⁴ Chronologia polska, s. 153.

³⁵ ANK, rkps nr 3361, metryczka.

³⁶ Kraków, Archiwum Zakładu Nauk Pomocniczych Historii w Instytucie Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, maszynopis bez sygnatury, na obwolucie ręką Z. Budkowej: „Kalendarz Mariacki, koniec XV w. Arch[iwum] m[iasta] Kr[akowa] nr 3361. Skol[acjonowane] raz jeszcze z oryginałem. Kopia p[ana] Zwiercana – czerwiec 1957”.

³⁷ Instrukcja wydawnicza dla średniowiecznych źródeł historycznych, Archiwum Komisji Historycznej PAU, t. XIV, Kraków 1930, s. 1-40.

³⁸ Kalendarz katedry krakowskiej, s. 109-195.

³⁹ W komentarzu używamy następujących skrótów: APM – Kraków, Archiwum Parafii Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii (Mariackiej); ASC – Acta scabinalia Cracoviensia 1365-1376 et 1390-1397, wyd. S. Krzyżanowski, Kraków 1904; BP – Bullarium Poloniae, t. VI, wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, współpr. P. Szczaniecki OSB, M. Kowalczyk, Romae 1998; CA – Cracovia artificum 1300-1500, wyd. J. Ptaśnik, Kraków 1917; CAS 1441-1450 – Cracovia artificum supplementa. Teksty źródłowe do dziejów kultury i sztuki z archiwaliów kurialnych i kapitulnych w Krakowie 1441-1450, wyd. B. Przybyszewski, Kraków 1993; CDUJ – Codex diplomaticus Universitatis Studii Generalis Cracoviensis, t. I, Cracoviae 1870; KDKK – Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej św. Wacława, cz. II, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1883; KDMK – Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa, t. I-II, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1879, 1882; KPPM – Księgi przyjęć do prawa miejskiego w Krakowie 1392-1506,

Edycję postanowiliśmy uzupełnić o pomieszczony w tym samym rękopisie, wspomniany wyżej katalog altarystów i benefaktorów, który w swojej najstarszej części (do 1484 r.) pisany był również ręką Marcina z Bochni. Kilkunastu kolejnych pisarzy kontynuowało go do 1671 r. Zdecydowaliśmy się jednak opublikować tylko wpisy do połowy XVI w. Mniej więcej w tym czasie zmienił się charakter wnoszonych do niego not. Imię i datę zgonu zaczęto bowiem uzupełniać o dalsze informacje biograficzne, wskutek czego z jednowersowych zapisów przekształciły się one w obszerniejsze, niekiedy nawet całostronicowe, teksty narracyjne. Podobnie jak w przypadku kalendarza-nekrologu, staraliśmy się objaśnić osoby odnotowane w katalogu, również ograniczając się do najstarszej, średniowiecznej jego partii, pisanej ręką Marcina z Bochni, który zmarł w 1486 r. (tę informację odnotował już jego anonimowy kontynuator).

W przygotowywanej drugiej części artykułu zamierzamy pomieścić edycję znajdujących się w tym samym kodeksie statutów altarystów.

TEKST ŹRÓDŁOWY

I. Kalendarz i nekrolog domu altarystów kościoła Mariackiego w Krakowie

[s. 25]

Opus domini Martini de B.^{a1}

Ianuarus habet XXXI dies, lunaciones XXX

Infrascripti consules liberaverunt domum altaristarum, primus Andreas Wirsingi, secundus Nicolaus Bochner, tercius Johannes Piczczen, quartus Petrus Geytan, quintus Johannes Ederar, sextus Nicolaus Gemlich, septimus Nicolaus Stralicz, octavus in ordine^b Johannes Czo^epchyn². Anime omnium fidelium requiescant in pace.

1 III A [I] Kl.
2 B III [Non.]
3 XI C III [Non.]

Circumcisio Domini

Octava sancti Stephani

Octava sancti Johannis

Anno Domini M^o 4° LXXVII obiit honestus vir magister Caspar de Dambnow³, specialis benefactor huius domus, cuius executores, egregius vir magister Nicolaus decretorum doctor de Nissa⁴ et magister Bernardus collegiatus de ibidem⁵, dederunt decretum pro domo altaristarum de inpressa.

4 D II [Non.]
5 XIX E Non.

Octava sanctorum Innocentum

Vigilia

wyd. K. Kaczmarczyk, Kraków 1893; LB II – Joannis Długosz, Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis, t. II: Ecclesiae parochiales, Cracoviae 1864; NKRK II – Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400, cz. II, wyd. F. Piekosiński, J. Szujski, Kraków 1878; Starz. – M. Starzyński, Krakowska rada miejska w średniowieczu, Kraków 2010; ZDKK – Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej, cz. II, wyd. S. Kuraś, Lublin 1973.

[s. 26]	6	VIII	F VIII Id.	Epyphania Domini Anno Domini M° 4° VIII dominica die post Epiphaniam [8 I] obiit dominus Jacobus Zilbercin, primus erector et fautor domus specialissimus ⁶ .
	7		G VII Id.	Valentini episcopi <<Anno Domini 1621 die 7 Ianuarii obiit honestus vir Valentinus Foltin, altarista et confrater domus. Requiescat in pace.>> Pacientis episcopi confessoris Juliani martyris
	8	XVI	A VI Id.	
	9	V	B V Id.	Pauli primi heremite
	10		C IIII Id.	
	11	XIII	D III Id.	
[s. 27]	12	II	E II Id.	Archadii martyris
	13		F I Id.	Octava Epyphanie Anno Domini M° 4° XLVII dominus Johannes Skawinski obiit, frater domus ⁷ .
	14	X	G XIX [Kl.]	Felicis in pincis <<Anno Domini 1620 die 14 obiit honestus vir Johannes Radzicki, plebanus in Brzeszko, altarista sanctorum Anthonii, Dorotheae et Catherinae, confrater domus. Requiescat in pace.>>
	15		A XVIII Kl.	Mauri et Macharii abbatum <<<Anno Domini 1629 obiit reverendus dominus Severinus Cromerus de Pilca, canonicus Scarbimiriensis, plebanus in Rokitno, confrater senior domus, specialis benefactor ecclesiae parochialis Beatae Mariae Virginis, qui pro poenitenciaro mille florenos Polonicales legavit. Tempore sui senioratus cum fidei adiutore, reverendo domino Alberto Marzecki, eiusdem etiam domus confratre, domum in muris et tectis (sumptu parvo communitatis, fratrum vero compositione ad id sufficienti) laudabiliter reformavit cochlearque argenteum domui donavit. Requiescat in pace. Amen.>>>
	16	XVIII	B XVII Kl.	Marcelli pape et martyris
	17	VII	C XVI Kl.	Anthonii abbatis ^c
[s. 28]	18		D XV Kl.	Prisce virginis
	19		E XIII Kl.	Maurii ^d et Marthe
	20	IIII	F XIII Kl.	Fabiani et Sebastiani martyrum
	21		G XII Kl.	Agnetis virginis
	22	XII	A XI Kl.	Vincencii levite et martyris
	23	I	B X Kl.	Emranciane virginis

[s. 29]	24	C IX Kl.	Thimotei apostoli
	25	IX D VIII Kl.	Conversio sancti Pauli
	26	E VII Kl.	Policarpi episcopi
	27	XVII F VI Kl.	Johannis Crisostomi episcopi
	28	VI G V Kl.	Octava Agnetis
	29	A III Kl.	Valerii episcopi
[s. 30]	30	XIII B III Kl.	Aldegundis virginis
	31	III C II Kl.	Vigilii episcopi
Februarius habet XXVIII dies, lunaciones XIX [sic]			
	1	D V ^e [Kl.]	Brigide virginis
	2	XI E III Non.	Purificacio sancte Marie Virginis
	3	XIX F III Non.	Blasii episcopi et martyris
[s. 31]	4	VIII G II Non.	Eulalie virginis
			<<Anno Domini 1628 die 4 obiit honestus vir Andreas Włochowic, plebanus Vsuensis, altarista et confrater domus.>>
	5	A Non.	Agathe virginis et martyris
	6	XVI B VIII Id.	Vedasti et Amandi episcoporum
	7	V C VII Id.	Augustini episcopi et martyris
	8	D VI Id.	Dyonisii et Emiliani martyrum
	9	XIII E V Id.	Appolonie virginis
[s. 32]	10	II F IIII Id.	Scolastice virginis
	11	G III Id.	Desiderii episcopi et martyris
	12	X A II Id.	Susanne virginis
	13	B I Id.	Juliane virginis ^f
			Anno Domini M ^o [CCC] XCVI obiit Hannus Petirman ⁸ dominica Esto michi.
	14	XVIII C XVI Kl.	Valentini martyris
	15	VII D XV Kl.	Crathonis martyris
[s. 33]	16	E XIII Kl.	Juliane virginis
	17	XV F XIII Kl.	Polocronii episcopi et martyris
	18	III G XII Kl.	Galbini martyris
	19	A XI Kl.	Gaii episcopi
	20	XII B X Kl.	Felicis episcopi
	21	I C IX Kl.	Simeonis episcopi et martyris
[s. 34]	22	D VIII Kl.	Kathedra sancti Petri. Ver oritur
	23	VIII E VII Kl.	
	24	F VI Kl.	Mathie apostoli. Locus bisextilis
	25	XVII G V Kl.	Aldegundis virginis
	26	VI A III [Kl.]	Nescoris episcopi et martyris
			Anno Domini M ^o 4 XVI obiit dominus Nicolaus Gundrami, altarista et frater noster ⁹ .
	27	B III [Kl.]	Juliani martyris
[s. 35]	28	XIII C II [Kl.]	Romani abbatis

Marcus habet dies XXXI, lunaciones XXX

			<<<Anno Domini 1632 obiit reverendus dominus Stanislaus Przezdziecki, plebanus Gdouiensis, confrater domus, specialis ecclesiae parochialis Beatae Mariae Virginis Cracoviensis benefactor, quia pro duobus poenitentiariis quattuor millia florenos Polonicales aliosque centum florenos Polonicales pro reparatione domus per manus exequutorum donavit. Requiescat in pace. Amen.>>>
	1	III	D Kl. Marcus <i>[sic]</i> Donati martyris
	2		E VI Non. Simplicii pape
	3	XI	F V Non. Emitherii et Celidonii martyrum
	4		G III Non. Lucii pape et martyris. Translacio sancti Venceslai
[s. 36]	5	XIX	A III Non. Foce martyris. Embolismus VIIus anno XII
	6	VIII	B II Non. Victoris et Victorini martyrum
			<<<Anno Domini 1636 die 7 obiit honestus vir Martinus Gromkowic, sacristianus Beatae Mariae Virginis, altarista et confrater domus.>>>
	7		C I Non. Perpetue et Felicitatis virginum
			<<Anno Domini 1622 die 6 obiit honestus vir Albertus Kownaczki, decanus omnium Sanctorum Cracoviae, altarista et confrater domus, cochlear argenteum fratribus donavit. Requiescat in pace.>>
	8	XVI	D VIII Id.
	9	V	E VII Id.
	10		F VI Id. Translacio sancti Viti
			Gradii cum sociis
[s. 37]	11	XIII	[G] V Id. Allexandri martyris
	12	II	A III Id. Gregorii pape et confessoris
			Anno Domini M ^o 4 ^o XXXI obiit dominus Petrus Groth magnus benefactor ¹⁰ , qui donavit domui octo marcas grossorum census perpetui et alia, cui tenetur unusquisque fratrum in anniversario suo unam missam pro defunctis adimplere et alias singulis ebdomadis duas missas, videlicet unam ^s Beatae Virginis, aliam pro anima ipsius testatoris, et predictas duas missas complebit unus altaristarum, quem ordo tanget.
	13		B III Id. Evfrosine virginis
	14	X	C II Id. Anno Domini M ^o 4 ^o LVI dominus Stanislaus altarista in Bythtum, benefactor domus, decesit de hac vita ¹¹ .

	15		D I Id.	Longini martyris
	16	XVII	E XVII Kl.	Ciriaci sociorumque eius
[s. 38]	17	VII	F XVI Kl.	Gerdrudis virginis
	18		G XV Kl.	Allexandri episcopi et martyris
	19	XV	A XIII Kl.	Johannis heremite Anno Domini M 4 IX dominus Romanus Nicolaus decessit de hac vita, frater noster.
	20	III	B XIII Kl.	Guthberti episcopi
	21		C XII Kl.	Benedicti abbatis. Equinoctium Anno Domini M ^o 4 ^o IX obiit dominus Petrus de sancta Anna altarista ¹² .
	22	XII	D XI Kl.	Sedes epactarum
[s. 39]	23	I	E X Kl.	Teodrici episcopi Anno Domini M ^o 4 ^o LXXIII obiit venerabilis magister Michael de Crosna, decretorum doctor, frater domus et benefactor ¹³ . <Obiit anno Domini 1517 Jacobus Ko ^o lce frater et magnus benefactor domus, relinquens pro comodo domus et fratrum 4 marcas annui census, ob hoc 4 obligavit fratres ad unam missam qualibet septimana.>
	24		F IX Kl.	Felicis martyris. Sedes concurrencium
	25	IX	G VIII Kl.	Anunciatio Dominica et Passio
	26		A VII Kl.	Ludgeri episcopi et confessoris
	27	XVII	B VI Kl.	Resurreccio Domini
	28	VI	C V Kl.	Sixti pape
[s. 40]	29		D III Kl.	Eustasii abbatis
	30	XIII	E III Kl.	Quirini martyris
	31	III	F II Kl.	Balbine virginis Anno Domini M ^o 4 ^o [4]5 ^o obiit Clauskesingir benefactor domus, tunc feria quarta ¹⁴ .

Aprilis habet dies XXX, lunaciones XXIX

				Anno Domini M ^o 4 5 ^o 5 ^o reverendus in Christo pater dominus Sbigneus miseracione Divina tituli sancte Prisce sancte Romane ecclesie presbiter cardinalis et episcopus Cracoviensis, anno cardinalatus sedecimo, pontificatus XXX secundo, vite vero 60 sexto, prima mensis Aprilis mortuus est ¹⁵ .
	1		G V Non. ^h Aprilis	Ezechielis prophete Anno Domini M ^o 4 ^o VII feria sexta post festum Pasche obiit dominus Johannes Kyzeweter, confrater noster ¹⁶ .
	2	XI	A III Non.	Nicecii episcopi, Marie Egipciace

- [s. 41] 3 **B III Non.**
 Anno Domini M° 445 obiit dominus Mathias de Peyzer, confrater domus¹⁷.
 Theodosie virginis
 <<<Anno Domini 1638 obiit reverendus dominus Johannes Gaudentius, confrater senior domus, decanus et plebanus Wolbramensis [sic], cochlear parvum argenteum et cantarum etiam parvum staneum fratribus exequutores reddiderunt.>>>
- 4 **XIX C II Non.**
Ambrosii episcopi et confessoris
 <<Anno Domini 1635 die 3 Aprilis obiit admodum reverendus dominus Joannes Stephanski, canonicus Sandomiriensis, Piekoszouiensis plebanus, vir exterarum nationum peregrinatione et linguarum noticia clarus, illustribus in nostro Regno personis ob morum elegantiam apprime clarus, domus huius benefactor memorabilis, utpote qui et cohlear argenteum et cantharum staneum pro communitate donavit et hortum plantis et arboribus fructiferis coemptis auxit ac insuper florenos Polonicales 30 legavit. Capellam Waltkonum in ecclesia Beatae Mariae Virginis ratione altaris compassionis Beatae Mariae Virginis secundi ministerii, cuius possesor fuit, ille idem reformavit sumptu proprio. Certam summam pro duobus studiosis Casimiriae inscripsit. Sit memoria ilius in benedictione.>>
- 5 **VII D Non.**
 Marcianne virginis
- 6 **XVI E VIII Id.**
 Sixti pape
 Anno Domini M° 4° XL obiit Mathias Hu^etter¹⁸, pro cuius anima et fratris ipsius Nicolai Hu^etter tenemur legere duas missas in ipsius anniversario, quas explebunt lectores ordinarii, quia horum pecuniis Biblia maior comparata est, videlicet pro centum florenis.
 <Anno Domini 1516 obiit Johannes Sommerfelt, frater et benefactor, qui legavit pro necessitate domus duas ampullas argenteas inauratas.>
- 7 **V F VII Id.**
 Elesippi confessoris
 Anno Domini M° 4° LVIII obiit dominus Daniel, confrater domus et benefactor specialis¹⁹.
 Eodem die M° 4° LXV obiit dominus Martinus Strik de Medzwno, confrater domus²⁰.

8		G VI Id.	Prochorii diaconi et martyris Anno Domini M° 484 obiit dominus Johannes Andree alias Czeyskendorf ²¹ , confrater domus, octava mensis Aprilis, id est feria quinta ante dominicam Palmarum.
[s. 42] 9	XIII	A V Id.	
10	II	B IIII Id.	Anthonii martyris
11		C III Id.	Sanctus Stanislaus Cracoviensis episcopus interfectus est.
12	X	D II Id.	Julii episcopi
13		E I Id.	Evfemie virginis
14	XVIII	F XVIII Kl.	Tiburcii, Maximi et Valeriani martyrum
[s. 43] 15	VII	G XVII Kl.	Maronis martyris Anno Domini M° 4° XXXVI obiit dominus Petrus de Ticzin dictus Decanus ²² , frater domus.
16		A XVI Kl.	Calixti martyris
17	XV	B XV Kl.	Petri diaconi
18	IIII	C XIIII Kl.	Eleutherii martyris
19		D XIII Kl.	Genesii martyris Anno Domini M° 4° 7° nono obiit dominus Paulus de Wyasd ²³ , frater domus.
20	XII	E XII Kl.	Dedicacio ecclesie sancti Wenceslai
[s. 44] 21	I	F XI Kl.	Symeonis episcopi
22		G X Kl.	Gaii pape Anno Domini M° 4° 76 Johannes Luce de Cracovia ²⁴ frater et benefactor domus obiit.
23	IX	A IX Kl.	Adalberti episcopi et martyris, Georgii martyris
24		B VIII Kl.	Allexandri
25	XVIII	C VII Kl.	Marci ewangeliste. Letania maior Anno Domini M° CCC° XC obiit Katherina Beliczynne ²⁵ .
26		D VI Kl.	Marcelli pape
[s. 45] 27		E V Kl.	Anastasii pape Anno Domini M° 4° LXVII° obiit dominus Allexander de Dambicza, frater domus.
28	XIII	F IIII Kl.	Vitalis martyris
29	IIII	G III Kl.	Agapiti et Secundini martyris
30		A II Kl.	Quintini episcopi Anno Domini M° 4° LXXV ultima mensis Aprilis obiit honorabilis dominus Gregorius plebanus de Czeskowicze, confrater et benefactor domus, quia pro fabrica dedit quinque

marcas et duos civos ligneos cum modico argento reformatos.

Maius habet dies XXXI, lunaciones XXX

1	XI	B Kl. Maii	Philippi et Jacobi apostolorum
[s. 46] 2		C VI Non.	Anastasio episcopi, <Sigismundi> Anno Domini M 444 obiit dominus Stanislaus lector capelle aput sanctum Petrum.
3	XIX	D V Non.	Invencio sancte Crucis
4	VIII	E IIII Non.	Floriani martyris
5		F III Non.	Ascensio Domini , Gothardi episcopi et confessoris Anno Domini M ^o 4 LIIII dominus Clemens altaris beatorum Petri et Pauli, frater et benefactor domus, transivit de hoc mundo.
6	XVI	G II Non.	Johannis ante Latinam Portam
7	V	A Non.	Juvenalis martyris
[s. 47] 8		B VIII Id.	Canonizacio sancti Stanislai episcopi et martyris Anno Domini M ^o 4 ^o ut supra obiit Petrus Kaldherberg ²⁶ .
9	XIII	C VII Id.	Translacio sancti Nicolai
10	II	D VI Id.	Gordiani et Epimachi martyrum
11		E V Id.	Domiciani episcopi Anno Domini M ^o 4 ^o LVII ^o obiit dominus Nicolaus Capella, confrater et benefactor domus ²⁷ .
12	X	F IIII Id.	Nerei et Achilei, Pancracii martyrum
13		G III Id.	Servacii episcopi et confessoris Anno Domini M ^o 4 ^o LX obiit Anna Florianen benefactrix domus.
[s. 48] 14	XVIII	A II Id.	Bonifacii martyris
15	VIII	B I Id.	Descensio Sancti Spiritus
16		C XVII Kl.	Vincencii et Peregrini martyrum
17	XV	D XVI Kl.	Torpetis martyris Anno Domini M ^o 4 ^o LXIII obiit dominus Johannes Bartosch, frater et benefactor domus ²⁸ .
18	IIII	E XV Kl.	Marci pape
19		F XIIII Kl.	Potenciane virginis
[s. 49] 20	XII	G XIII Kl.	Basilie virginis
21	I	A XII Kl.	Helene
22		B XI Kl.	Faustini confessoris Anno Domini M ^o 4 ^o XXXI obiit dominus Nicolaus Kerber, altaris beatorum Petri et Pauli, confrater domus ²⁹ .
23	IX	C X Kl.	Desiderii episcopi

24		D IX Kl.	Donaciani et Rogaciani martyrum Anno Domini M ^o 4 ^o 7 ^o primo, XX quarta Maii mensis, reverendus pater dominus Johannes Luthkonis de Brzezye, utriusque iuris doctor, episcopus Cracoviensis obiit, videlicet feria sexta ante Urbani pape et martyris ³⁰ .
[s. 50]	25	XVII E VIII Kl.	Urbani pape et martyris
	26	VI F VII Kl.	Augustini episcopi et martyris
	27	G VI Kl.	Julii episcopi
	28	XVIII A V Kl.	Germani episcopi Anno Domini M ^o 4 ^o XLVIII obiit Katherina coca domus.
	29	III B III Kl.	Maximini episcopi Anno Domini M ^o 4 ^o LX obiit dominus Nicolaus de Gleywicz, frater et benefactor domus. In eius aniversario lector ordinarius secundus in numero legat unam missam pro sacerdote et alii fratres inponant collectam.
	30	C III Kl.	Felicis pape Anno Domini M ^o CCC[C] ^o VII obiit dominus Johannes Scho ^e ntor ³¹ , fundator et benefactor domus altaristarum.
	31	IX D II Kl.	Petronelle virginis Anno Domini M ^o 4 ^o XXXVIII in die sancte Petronelle virginis, tunc feria secunda infra octavas Corporis Christi, obiit serenissimus princeps et dominus, dominus Wladislaus rex Polonie, fidelis defensor Ecclesie et pius pater, amator et tutor cleri ³² . Requiescat in pace.
[s. 51]		Iunius habet dies XXX, lunaciones XXIX	
	1	E Kl. Iunius [sic]	Nicomedis martyris Anno Domini M ^o 4 ^o [X]VII obiit Caspar Krugel ³³ .
	2	XIX F III Kl.	Marcellini et Petri martyrum Anno Domini M ^o 4 ^o XLIII obiit honestus vir Johannes Zebenwirt consul, magnus benefactor et ampliator istius domus ³⁴ . Requiescat.
	3	VIII G III Kl.	Pergentini et Laurentini martyrum Anno Domini M ^o 4 ^o XXXIX obiit dominus Nicolaus Cypsar, frater domus ³⁵ .
	4	XVI A II Kl.	Cyrini episcopi et martyris
	5	V B Non.	Bonifacii episcopi sociorumque eius Anno Domini M ^o 4 ^o LXV obiit Petrus de Becz ³⁶ , magnus benefactor domus.

			Anno Domini M ^o 4 ^o XLIII fuit in Cracovia terre motus magnus in die Bonifacii ³⁷ . ^j -Terre motus Cracoviae anno 1443. ^j
[s. 52]	6	C VIII Id.	Vincencii episcopi et martyris Anno Domini M ^o 4 ^o LIX obiit honestus vir Johannes Tesznar, consul et benefactor domus ³⁸ .
	7	XIII D VII Id.	Celestini et Luciani martyrum 1 4 X 5 erat totalis eclipsis in Sole 7 Iunii hora XI ³⁹ .
	8	II E VI Id.	Medardi et Gildardi episcoporum
	9	F V Id.	Primi et Feliciani martyrum Anno Domini M ^o 4 ^o 4 ^o 5 ^o obiit dominus Nicolaus Laudate, lector missarum, benefactor domus.
	10	X G IIII Id.	Basilidis, Tripodis et Mandalis martyrum
	11	A III Id.	Barnabe apostoli
[s. 53]	12	XVIII B II Id.	Basilidis, Cirini, Naboris et Nazarii martyrum
	13	VII C I Id.	Filicule virginis, Anthonii confessoris
	14	D XVIII Kl.	Ruffi et Valerii martyrum
	15	XV E XVII Kl.	Viti et Modesti, Crescencie martyrum
	16	IIII F XVI Kl.	Aurei et Justini martyrum
	17	G XV Kl.	CCLXII martyrum Anno Domini M ^o 4 ^o LXX sexto, X7 die mensis Iunii obiit dominus Johannes sacristianus, id est feria secunda post Viti infra octavas Corporis Christi ⁴⁰ . Requiescat in pace. Amen.
[s. 54]	18	XII A XIII Kl.	Marci et Marcelliani martyrum
	19	I B XIII Kl.	Gervasii et Prothasii martyrum
	20	C XII Kl.	Nouati martyris
	21	IX D XI Kl.	Albani martyris <<<<Anno 1648 die 21 Iunii obiit reverendus Albertus Marzecki, senioris munus tenens. Quid domui praestiterit, vide infra in cathalogo fratrum domus mortuorum, post statuta et cathalogum confratrum domus mortuorum ⁴¹ .>>>>
	22	E X Kl.	Albini martyris
	23	XVII F IX Kl.	Vigilia
[s. 55]	24	VI G VIII Kl.	Nativitas sancti Johannis Baptiste
	25	A VII Kl.	Gallicani martyris
	26	XIII B VI Kl.	Johannis et Pauli martyrum
	27	IIII C V Kl.	Wladislai confessoris regis Vngarie
	28	D IIII Kl.	Vigilia
	29	XI E III Kl.	Petri et Pauli apostolorum

		F II Kl.	Commemoracio sancti Pauli apostoli Anno Domini M° [C]CCC° obiit dominus Geyseler, confrater domus ⁴² .
		Julius habet dies XXXI, lunaciones XXX	
1	XIX	G Kl. Iulius <i>[sic]</i>	Octava sancti Johannis Baptiste
2	VIII	A VI Non.	Processi et Martiniani martyrum, Visitacio Sancte Marie
3		B V Non.	Anno Domini M° 4° LXXXII obiit dominus Georgius de Wincyg, confrater et benefactor domus ⁴³ .
4	XVI	C III Non.	Odalrici episcopi et confessoris <Petrus Scheps magnus benefactor domus nostre, qui eo vivente coquinam nostram ex fundo cum camino erexit.>
[s. 57] 5	V	D III Non.	Dominici martyris Anno Domini M° 4° LXII dominus Nicolaus Ympner frater domus et benefactor sublatus est.
6		E II Non.	Octava apostolorum Petri et Pauli Anno Domini M° 483 frater domus dominus N[icolaus] cantor et altaria sancti Johannis Baptiste in capella ad sanctam Barbaram debi- tum suum persolvit. Requiescat in pace.
7	XIII	F Non.	Vilibardi confessoris
8	II	G VIII Id.	Kyliani episcopi sociorumque eius Anno Domini M° 4° XXXVIII obiit dominus Nicolaus Falkenberg, altaria et frater domus ⁴⁴ .
9		A VII Id.	Cirilli episcopi
10	X	B VI Id.	VII Fratrum
[s. 58] 11		C V Id.	Translacio sancti Benedicti abbatis
12	XVIII	D III Id.	Felicis, Naboris martyrum Anno Domini M° 4 VII obiit honesta Katherina Kranchin ⁴⁵ . <<<<Anno Domini 1637 obiit reverendus dominus Martinus Wolbram, plebanus in Dzierzazna, confrater senior domus, specialis benefactor domus, quia pro mensa communi mille florenos Polonicales testamentaliter legavit, cochlear argenteum cantarumque staneum fratribus donavit. Requiescat in pace.>>>>
13	VII	E III Id.	Margarethe virginis
14		F II Id.	Foce martyris
15	XV	G I Id.	Divisio apostolorum
16	III	A XVIII Kl.	Hylarii martyris

[s. 59]	17		B XVI Kl.	Allexii confesoris Anno Domini M° CCC° XC nono obiit serenissima princeps domina Hedwigis regina ⁴⁶ .
	18	XII	C XV Kl.	Arnulphi episcopi
	19	X	D XIII Kl.	Arsenii abbatis
	20		E XIII Kl.	Sabini, Maximini, Juliani martyrum
	21	XIII	F XII Kl.	Praxedis virginis Anno Domini M° 4° XXII obiit Nicolaus Cromer, magnus benefactor domus altaristarum ⁴⁷ . Eodem die obiit dominus Gotfridus, frater et benefactor domus anno Domini M° 4 LIII.
	22		G XI Kl.	Marie Magdalene^k
[s. 60]	23	XVII	A X Kl.	Appollinaris episcopi et martyris
	24	VI	B IX Kl.	Vigilia Anno Domini M° 4° XXXV obiit dominus Martinus altarista, frater domus.
	25		C VIII Kl.	Jacobi apostoli, Christofori martyris
	26	XIII	D VII Kl.	Jacincti martyris
	27	III	E VI Kl.	Hermolai presbiteri
	28		F V Kl.	Panthaleonis martyris
[s. 61]	29	XI	G III Kl.	Felicis, Simplicii, Faustini, Beatricis, Marthe hospite Christi
	30	XIX	A III Kl.	Abdon et Sennes martyrum
	31		B II Kl.	Germani confessoris
			Augustus habet dies XXXI, lunaciones XXIX	
	1	VIII	C Kl. Augustus [sic]	Ad vincula Petri apostoli
	2	XVI	D III Non.	Stephani pape et martyris
[s. 62]	3	V	E III Non.	Invencio sancti Stephani prothomartyris
	4		F II Non.	Justini presbiteri Anno Domini M° 4° LV magister N[icolaus] Ho ^{er} wer, licenciatus in theologia, altarista et frater domus obiit ⁴⁸ .
	5	XIII	G I Non.	Dominici confessoris
	6	II	A VIII Id.	Sixti pape et martyris
	7		B VII Id.	Donati episcopi et martyris, Affre martyris Anno Domini M° 4° XXX obiit dominus Nicolaus Rol, altarista et frater domus ⁴⁹ .
	8	X	C VI Id.	Ciriaci martyris sociorumque eius
[s. 63]	9		D V Id.	Vigilia <<<<Anno Domini 1626 die 9 obiit honestus vir Albertus Woiasz, plebanus Łatkouiensis, altarista et confrater domus.>>>> <<<<<Anno Domini 1652 die 9 Augusti reverendus Petrus Redkovic obiit, confrater

			domus. Quid beneficii domui fecerit, vide inferius in cathalogo confratrum domus mortuorum ⁴¹ .>>>>
	10	XVIII E III Id.	Laurencii martyris
	11	VII F III Id.	Tyburcii martyris
	12	G II Id.	Enphi' martyris diaconi
	13	XV A I Id.	Ipoliti martyris sociorumque eius
	14	III B XVIII Kl.	Vigilia <<<<Anno Domini 1651 die 14 Augusti, media nocte, admodum reverendus dominus Petrus Sasin, iuris utriusque doctor, confrater domus obiit. Quid boni domui fecerit, inferius in cathalogo mortuorum confratrum patet ⁴¹ .>>>>
[s. 64]	15	C XVII Kl.	Assumpcio Sancte Marie Virginis
	16	XII D XVI Kl.	Ursacii confessoris
	17	I E XV Kl.	Octava sancti Laurencii
	18	F XIII Kl.	Agapiti martyris
	19	IX G XIII Kl.	Magni martyris
	20	A XII Kl.	Stephani regis Vngarie
[s. 65]	21	XVII B XI Kl.	Privati martyris
	22	VI C X Kl.	Octava Sancte Marie
	23	D IX Kl.	Vigilia
	24	XIII E VIII Kl.	Bartholomei apostoli
	25	III F VII Kl.	Genesii martyris
	26	G VI Kl.	Herenci et Habundi martyrum
[s. 66]	27	XI A V Kl.	Ruphi martyris Anno Domini M ^o 4 ^o LIX magister Stephanus Leypniger frater domus obiit ⁵⁰ . Magnus benefactor, qui legavit domui altaristarum quatuor marcas perpetui census in duabus macellis carnificum.
	28	XIX B III Kl.	Augustini episcopi et confessoris
	29	C III Kl.	Decollacio sancti Johannis Baptiste
	30	VIII D III Kl. [sic]	Felicis et Adacti martyrum
	31	E II Kl.	Paulini episcopi et confessoris
		September habet dies XXX, lunaciones XXX	
[s. 67]	1	XVI F Kl. Septembris	Egidii abbatis Anno Domini [M CCC?] XC obiit dominus Wenceslaus predicator, frater domus.
	2	V G III Non.	Justi episcopi Anno Domini M ^o 4 ^o 3 ^o nono obiit dominus Wladislaus, capellanus fratrum et frater domus.
	3	A III Non.	Remadi ^m episcopi et confessoris
	4	XII B II Non.	Marcelli martyris

			Anno Domini M ^o 4 ^o VII obiit Andreas Wirzing, pater et promotor specialis ⁵¹ .
	5	II	C Non.
	6		Victorini martyris
			Magni confessoris
[s. 68]	7	X	E VII Id.
	8		Regine virginis
			Nativitas Sancte Marie Virginis
	9	XVIII	G V Id.
			Gorgonii martyris
	10	VII	A IIII Id.
			Theodardi et Danielis episcoporum et martyrum
	11		Prothi et Jacincti martyrum
			Anno Domini M ^o 4 ^o XXV obiit domina Gennadia alias Eneada, benefactrix specialis domus ⁵² .
[s. 69]	12	XV	C II Id.
			Juvenicii martyris
	13	III	D Id.
			Philipi martyris
	14		E XVIII Kl.
			Exaltacio Sancte Crucis, Cornelii et Cipriani martyrum
			Anno Domini M ^o 4 ^o LII obiit dominus Nicolaus Teschner, frater domus, altaris in capella sancti Stanislai martyris ⁵³ .
	15	XII	F XVII Kl.
			Nicomedis martyris
	16	I	G XVI Kl.
			Lucie virginis
	17		A XV Kl.
			Lamberti episcopi et martyris
	18	IX	B XIV Kl.
			Florentini martyris
			Anno Domini M ^o CCCC ^o 4 ^o primo obiit Nicolaus Beliczer, benefactor domus, qui vendidit domum suam duobus altaris, Johanni Scho ^o nto ^{er} et Jacobo Zilbir, in perpetuum ⁵⁴ .
[s. 70]	19		C XIII Kl.
			Goerici episcopi
	20	XVIII	D XII Kl.
			Vigilia
			Anno Domini M ^o 4 ^o XXXIX obiit domina Katherina Wolynne benefactrix domus.
			Eodem die anno Domini M ^o 4 ^o 7 ^o II obiit dominus Nicolaus Shiroff, altaris Marie Magdalene, frater et benefactor domus ⁵⁵ .
			Anno Domini M ^o 4 ^o 6 ^o primo XXI mensis Septembris Zophia regina Polonie decesit de hac vita, id est in sancti Mathie [sic] apostoli ⁵⁶ .
	21	VI	E XI Kl.
			Mathei apostoli et evangeliste
			Anno Domini M ^o 4 ^o XXXIX obiit dominus Martinus, frater domus.
	22		F X Kl.
			Mauricii et sociorum eius
			Anno Domini M ^o 4 ^o 60 die Lune XXII Septembris reverendus in Christo pater dominus

			Thomas episcopus Cracoviensis, decretorum doctor et sacre theologie professor, mortuus est, id est in die sancti Mauricii ⁵⁷ .
	23	XIIII G IX Kl.	Tecele virginis, Lini pape et martyris
	24	III A VIII Kl.	Ruchberti episcopi
[s. 71]	25	B VII Kl.	Firmicii martyris
	26	XI C VI Kl.	Cypriani episcopi et martyris
	27	XIX D V Kl.	Translacio sancti Stanislai martyris. Cosme et Damiani martyrum
	28	E IIII Kl.	Wenceslai martyris
	29	VIII F III Kl.	Memoria sancti Michaelis
	30	G II Kl.	Jeronimi presbiteri
[s. 72]		October habet dies XXXI, lunaciones XXIX	
	1	XVI A Kl.	Remigii episcopi et confessoris
	2	V B VI Non.	Leodagarii martyris
	3	XIII C V Non.	Duorum Evaldorum presbiterorum
	4	II D IIII Non.	Francisci confessoris
	5	E III Non.	Martiani martyris
	6	X F II Non.	Caprasii martyris
[s. 73]	7	G Non.	Marci pape <Anno Domini 1514 obiit dominus Mathias Hysz, confrater domus, qui legavit fratribus Bibliam sententiarum.>
	8	XVIII A VIII Id.	Demetrii martyris
	9	VII B VII Id.	Dyonisii episcopi sociorumque eius Anno Domini M ^o 4 ^o XXII obiit dominus Martinus de Pilsna, benefactor domus.
	10	C VI Id.	Gereonis sociorumque eius Anno Domini M ^o 4 ^o LIIII obiit dominus Paulus de Czenstochowa, altarista et benefactor domus, qui legavit domui et fratribus octuaginta marcas pro anniversario.
	11	XV D V Id.	Sanctini martyris
	12	III E IIII Id.	Burchardi confessoris Anno Domini M ^o 4 ^o XXX VII obiit dominus Andreas de Becz, confrater et benefactor domus ⁵⁸ .
			Eodem die obiit Dorothea Zilberin ⁵⁹ .
[s. 74]	13	F III Id.	Athanasii episcopi
	14	XII G II Id.	Callixti pape et martyris
	15	I A Id.	Sanctorum Maurorum, Hedwigis Anno Domini M ^o CCC ^o LXXXII obiit magister Johannes Kirchan.

16		B XVII Kl.	Galli abbatis Anno Domini M ^o 4 ^o X obiit dominus Wenceslaus Parvus.
17	IX	C XVI Kl.	Florencii
18		D XV Kl.	Luce ewangeliste
[s. 75] 19	XVII	E XIII Kl.	Januarii sociorumque eius
20	VI	F XIII Kl.	Caprasii, translacio sancti Adalberti episcopi et martyris
21		G XII Kl.	XI Milia Virginum
22	XIII	A XI Kl.	Seueri episcopi
23	III	B X Kl.	Seuerini episcopi
24		C IX Kl.	Columbani episcopi
25	XI	D VIII Kl.	Crispini et Crispiniani
[s. 76] 26	XIX	E VII Kl.	Vedasti et Amandi episcoporum
27		F VI Kl.	Vigilia
28	VIII	G V Kl.	Simonis et Jude
29		A III Kl.	Narcissi episcopi et martyris
30	XVI	B III Kl.	Saturnini martyris <<<<<Anno Domini 1672 die 30 Octobris reverendus Martinus Głowicz, confrater domus obiit. Quale beneficium confratribus domus contulerit, vide infra inter mortuos fratres.>>>>>
[s. 77] 31	V	C II Kl.	Vigilia
November habet dies XXX, lunaciones XXX			
1		D Kl.	Festivitas Omnium Sanctorum
2	XIII	E III Non.	Commemoracio fidelium animarum
3		F III Non.	Huberti episcopi et confessoris
4		G II Non.	Modeste virginis
5		A Non.	Felicis presbiteri
[s. 78] 6		B VIII Id.	Leonardi confessoris
7	XVIII	C VII Id.	Willibrordi episcopi et confessoris
8	VII	D VI Id.	Quatuor coronatorum Anno Domini M ^o 4 ^o XXXI obiit dominus Nicolaus sacristianus ⁶⁰ .
9		E V Id.	Teodori martyris
10	XV	F IV Id.	Leonis pape
11	III	G III Id.	Martini episcopi et confessoris Anno Domini M ^o 4 XXXIX obiit dominus Mathias de Myedwyedz ⁶¹ , benefactor domus.
12		A II Id.	Cuniberti episcopi et confessoris
13	XII	B Id.	Bricii episcopi et confessoris
14	I	C XVIII Kl.	Clementini martyris
15		D XVII Kl.	Fundarii confessoris

	16	IX	E XVI Kl.	Othmari abbatis
	17		F XV Kl.	Aniani confessoris
[s. 80]	18	XVII	G XIII Kl.	Octava sancti Martini
	19	VI	A XIII Kl.	Sancte Elisabeth
	20		B XII Kl.	Ponciani martyris Anno Domini M° 4° 5° obiit dominus Nicolaus Czanser, confrater ac benefactor huius domus ⁶² .
	21	XIII	C XI Kl.	Columbani Anno Domini M° 4° LXI obiit dominus Clemens Czychy, altaris sancte Agnetis, confrater domus.
	22	III	D X Kl.	Cecilie virginis
	23		E IX Kl.	Clementis pape et martyris
[s. 81]	24	XI	F VIII Kl.	Crisogoni martyris
	25	XIX	G VII Kl.	Katherine virginis
	26		A VI Kl.	Basulii confessoris
	27	VIII	B V Kl.	Maximini confessoris
	28		C IV Kl.	Julii et Euzebie
	29	XVI	D III Kl.	Vigilia
	30	V	E II Kl.	Andree apostoli

December habet dies XXXI, lunaciones XXIX

	1		F Kl. Decembris	Aggerici episcopi et martyris
	2	XIII	G III Non.	Longini martyris
	3		A III Non.	Cassiani martyris
	4	X	B II Non.	Barbare virginis
[s. 83]	5		C Non.	Dalmacii martyris
	6	XVIII	D VIII Id.	Nicolai episcopi et confessoris
	7	VII	E VII Id.	Octava sancti Andree
	8		F VI Id.	Concepcionis Sancte Marie
	9	XV	G V Id.	Leucadie virginis Anno Domini M° 4° XXXXVII obiit dominus Johannes Croker, altaris beatorum Petri et Pauli, frater et benefactor domus ⁶³ .
	10	III	A III Id.	Eulalie virginis
[s. 84]	11		B III Id.	Damasii pape
	12	XII	C II Id.	Hermogonis confessoris
	13	I	D Id.	Lucie virginis
	14		E XIX Kl.	Nicasii episcopi
	15	IX	F XVIII Kl.	Maximini presbiteris
	16		G XVII Kl.	Valentis martyris
[s. 85]	17	XVII	A XVI Kl.	Ignacii martyris
	18	VI	B XV Kl.	Honorati martyris Anno Domini M° 4° LXVI obiit dominus Stanislaus, cantor et altaris fraterque domus altaristarum.

19		C XIII Kl.	Nemesii martyris Anno Domini M ^o 4 ^o XXIX obiit magister Nicolaus Goltberg, predicator ecclesie Sancte Marie ⁶⁴ .
20	XIII	D XIII Kl.	Vigilia
21	III	E XIII [sic] Kl.	Thome apostoli
22		F XI Kl.	Triginta martyrum
[s. 86] 23	XI	G X Kl.	Victorie virginis
24	XIX	A IX Kl.	Vigilia Domini nostri Jesu Christi
25		B VIII Kl.	Nativitas Domini nostri Jesu Christi Obiit dominus Georgius de Wyeliczka ⁶⁵ .
26	VIII	C VII Kl.	Stephani protomartyris
27		D VI Kl.	Johannis apostoli et ewangeliste Obiit dominus Johannes Pitzcin ⁶⁶ .
28	XVI	E V Kl.	Innocentum martyrum
[s. 87] 29	V	F III Kl.	Thome episcopi et martyris
30		G III Kl.	Perpetui confessoris
31	II	A II Kl.	Siluestri pape et confessoris

^a Nota na dolnym marginesie; ^b octavus in ordine zamieszczone jest w oryginalu na końcu zapiski, prawdopodobnie pisarz opuścił numerację przy ósmym nazwisku i dopisał później; ^c na dolnym marginesie wykonany czerwonym tuszem rysunek herbu; ^d poprawnie: Marie; ^e po literze niedzielnej pisarz błędnie umieścił liczbę non; ^f nie występuje pod tą datą, może zamiast Juliani martyris (z Lyonu) albo omyłkowo powtórzona z 16 II; ^g następuje wydrapane d; ^h w wolnym miejscu po literze niedzielnej pisarz błędnie umieścił liczbę non; ⁱ wyraz dopisany na marginesie, najpewniej ręką XVI w.; ^j dopisek ręką z XVI w., przy czym sama data anno 1443 dopisana inną, współczesną ręką; przed dopiskiem położony jest krzyżyk; ^k na dolnym marginesie, tą samą ręką co kalendarz, niebieskim atramentem: Jesus Christus Marie filius; ^l winno być: Eupli; ^m winno być: Remacli.

¹ Najpewniej Marcin z Bochni, występuje jako altarysta mariacki 1469 (APM, dok. nr 47) oraz altarysta ołtarza św. św. Piotra i Pawła 1474-1480 (LB II, s. 4); ² wymienieni w zapisie rajcy (notowani w źródłach miejskich w tej samej kolejności) tworzyli skład rady urzędującej w 1397 r. (NKRR II, s. 254); ³ Kasper z Domnowa w Prusach (Domnau), syn Jana, zm. 1477, immatrykulowany na Uniwersytecie Krakowskim 1455, bakałarz 1458, mistrz sztuk wyzwolonych 1471 (Najstarsza księga promocji Wydziału Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1402-1541, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, Warszawa 2011, s. 222 [58/41], 234 [71/1]); ⁴ Mikołaj Tauchan z Nysy (1441-1502), syn rajcy nyskiego Pawła, od 1457 studiował na Uniwersytecie Krakowskim, 1459 bakałarz, 1462 magister sztuk, następnie jako extraneus wykładał na Wydziale Sztuk, studiując jednocześnie prawo kanoniczne, naukę zwieńczył w 1474 doktoratem dekretów, w 1478 przeniósł się do Wrocławia, gdzie objął kierownictwo szkoły św. Marii Magdaleny oraz kanonię w kapitule katedralnej; 1479-1494 oficjal i wikariusz generalny biskupa wrocławskiego, związany z krakowskim kręgiem humanistycznym (Profesorowie Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, t. I, Kraków 2015, s. 289-290); ⁵ Bernard z Nysy, 1484 notowany jako profesor teologii, kanonik wrocławski i św. Floriana w Kleparzu, kolegiat większy Uniwersytetu Krakowskiego (KDMK II, nr 705); ⁶ Jakub Zilber, zm. 1408, jako kapłan kościoła Mariackiego wymieniony w dyplomie z 1397 r., mocą którego altaryści mariaccy przekazali zarząd nad zamieszkiwanym przez siebie domem radzie miejskiej (KDKK II, nr 425); ⁷ Jan ze Skawiny, zm. 1447, altarysta ołtarza św. Katarzyny 1433 (ZDKK II,

nr 325), altarysta mariacki 1446 (CAS 1441-1450, nr 481); ⁸ Hanek Peterman, zm. 1396, mieszczanin krakowski, notowany w rachunkach miejskich 1390-1395 (NKRK II, s. 341); ⁹ Mikołaj Gundrami, zm. 1416, notowany w rachunkach miejskich w latach 1395-1406, od 1400 jako altarysta mariacki (NKRK II, s. 343); ¹⁰ Piotr Grot z Konstancina, zm. 1431, altarysta mariacki 1428, rada miasta Krakowa potwierdziła mu 2 X 1428 sprzedaż na wyderkauf 8 grzywien czynszu z postrzygalni sukna za 160 grzywien (KDMK I, nr m; KDMK II, nr n, 511);

¹¹ Stanisław z Bytomia, zm. 1456, altarysta mariacki 1441-1445 (CAS 1441-1450, nr 91, 259, 333, 410, 412); ¹² może identyczny z Piotrem Godfridi, występującym jako altarysta mariacki 1397 (KDMK II, nr 399); ¹³ Michał z Krosna, zm. 1474, syn mieszczanina Wawrzyńca z Krosna, student w Krakowie i Lipsku, doktor dekretów (przed czerwcem 1444), dwukrotnie dziekan Wydziału Prawa (1457, 1465/1467), członek elitarnego bractwa Panny Marii przy kościele Mariackim (Profesorowie, s. 272-273); ¹⁴ Klaus Kezinger, zm. 1445, mieszczanin krakowski, rajca 1412-1443 (Starz. nr 194); ¹⁵ Zbigniew Oleśnicki (1389-1455) biskup krakowski 1423-1455, kardynał od 1449, w nocie błędnie podane zostały lata kardynalatu, data śmierci potwierdzona w innych źródłach; ¹⁶ może identyczny z Janem Kyzewetirem, mieszczaninem krakowskim 1367 (KDMK II, nr 385); ¹⁷ Maciej z Pyzdr, zm. 1445, altarysta ołtarza św. Agnieszki od 1440 (CDUJ I, nr 103); ¹⁸ Maciej, zm. 1440, mieszczanin krakowski, starszy cech kapeluszników 1430 i 1435 (CA nr 270, 312); ¹⁹ może identyczny z Danielem, zm. przed 5 V 1458, występującym jako familiaris Zbigniewa Oleśnickiego, plebanem w Tuchowie (BP VI, nr 1283, 1305, 1312, 1459), wcześniej odnotowanym 1433 jako altarysta ołtarza św. św. Feliksa i Adaukta (ZDKK II, nr 325); ²⁰ Marcin z Miedźna (koło Kłobucka), może identyczny z Marcinem, zm. 1465, altarystą ołtarza św. Aleksego 1439 i 1458 (CA nr 340, 513);

²¹ Jan Czeyskendorf z Krakowa, zm. 1484, altarysta ołtarza Krzyża Świętego 1474-1480 (LB II, s. 3); ²² Piotr z Tyczyna, zm. 1436, altarysta ołtarza św. św. Antoniego i Doroty 1433 (ZDKK II, nr 325); ²³ Paweł z Ujazdu, zm. 1479, altarysta ołtarza Wniebowzięcia NMP 1443 (ZDKK II, nr 443); ²⁴ Jan Łukaszowy, zm. 1476, altarysta mariacki 1469 (APM, dok. nr 47); ²⁵ Katarzyna, zm. 1390, żona Mikołaja Belicza, mieszczanina krakowskiego, rajcy 1395 (Starz. nr 165); ²⁶ Piotr Kaldherberg, zm. przed 1424, mieszczanin krakowski, rajca 1417-1421 (Starz. nr 207); ²⁷ Mikołaj syn młynarza (molendinatoris) zwany Capella, zm. 1457, altarysta ołtarza św. św. Anny i Elżbiety 1433, altarysta mariacki 1441 (ZDKK II, nr 325, 425); ²⁸ Jan Bartosz, zm. 1463, altarysta mariacki 1454 i 1461 (altarysta ołtarza mistrza Szczepana Leypnigera), 1461 rada miejska sprzedała mu na wyderkauf 18 grzywien czynszu na domu kuśnierzy za 514 florenów, które przekazano następnie królowi na prowadzenie wojny z Zakonem (KDMK II, nr 439, 559); ²⁹ Mikołaj Kerber altarysta mariacki 1431 (KDMK II, nr 517); ³⁰ Jan Lutkowiec z Brzezia (ok. 1405-1471), administrator arcybiskupstwa gnieźnieńskiego 1453, biskup kujawski 1463-1464 i krakowski od 1464, data śmierci potwierdzona w innych źródłach;

³¹ Jan Schönthör, zm. 1407, dzięki jego legatowi wysokości 80 grzywien zakupiony został dom altarystów przy Małym Rynku; ³² Władysław Jagiello, zm. 1434, król Polski od 1386, data śmierci potwierdzona w innych źródłach; ³³ Kaspar Krugel, zm. 1417, mieszczanin krakowski, rajca 1393-1412 (Starz. nr 194); ³⁴ Jan Zebezwirt, zm. 1443, mieszczanin krakowski, rajca 1419-1425 (Starz. nr 194); ³⁵ Mikołaj Cypser, zm. 1439, wikariusz mariacki 1419 (KDMK II, nr 406); ³⁶ może identyczny z przyjmującymi prawo miejskie w Krakowie Piotrem z Biecza 1400 lub Piotrem z Biecza czapnikiem 1401 (KPPM, nr 1143, 1248); ³⁷ trzęsienie ziemi poświadczane przez kilka niezależnych od siebie źródeł, w tym kalendarz krakowski (M. H. Malewicz, *Zjawiska przyrodnicze w relacjach dziejopisarzy polskiego średniowiecza*, Wrocław 1980, s. 94); ³⁸ Jan Teszner starszy, zm. 1459, mieszczanin krakowski, rajca 1439-1458 (Starz. nr 242); ³⁹ zaćmienie słońca odnotowane jedynie w Rocznikach Jana Długosza z podobnym, ale mniej dokładnym określeniem czasu: terciarum hora (M. H. Malewicz, *Zjawiska*, s. 98); ⁴⁰ Jan, zm. 1476, zakrystianin mariacki 1469 (APM, dok. nr 47);

⁴¹ wspomniane w zapisce statutu i katalog konfratrów znajdując się w tym samym rękopisie co publikowany kalendarz i nekrolog; ⁴² Gizeler, zm. 1400, mieszczanin krakowski, rajca 1391-1396 (Starz. nr 194); ⁴³ Jerzy z Wińska (Winzig) na Śląsku, altarysta ołtarza św. Hieronima

1474-1480 (LB II, s. 3); ⁴⁴ Mikołaj Falkenberg, zm. 1438, altarysta ołtarza Wniebowzięcia NMP w kaplicy św. Barbary 1433 (ZDKK II, nr 325); ⁴⁵ Katarzyna Krancz, zm. 1407, mieszcza krakowska, 1395 wdowa po rajcy Janie Kranczu (ASC nr 2101; Starz. nr 150); ⁴⁶ Jadwiga Andegaweńska (1374-1399), najmłodsza córka Ludwika Węgierskiego i Elżbiety Bośniaczki, król Polski od 1384, od 1386 żona Władysława Jagiełły, święta, data śmierci potwierdzona w innych źródłach; ⁴⁷ Mikołaj Kromer, zm. 1422, mieszczanin krakowski 1414 (KDMK II, s. 528, nr g); ⁴⁸ może identyczny z Mikołajem synem Jana Howera z Krakowa, immatrykulowanym w Uniwersytecie Krakowskim 1430 (Metryka I, s. 150 [30e/072]); ⁴⁹ Mikołaj Rolla z Ujazdu, zm. 1430, altarysta mariacki 1425, uposażył ołtarz św. Marii Magdaleny czynszem rocznym 10 grzywien z Małej Wagi oraz domu kuśnierzy, pobieranym w zamian za udzieloną radzie pożyczkę 200 grzywien (KDMK II, nr 510); ⁵⁰ mistrz Szczepan Leipniger, zm. 1459, w 1437 jako eltirher czy Beuthom otrzymał od rady miejskiej roczny czynsz 12 grzywien z postrzygalni sukna oraz fuldkamer w zamian za pożyczkę 343 florenów węgierskich, 1441 odstąpił ten czynsz klasztorowi kanoników regularnych Bożego Ciała w Kazimierzu; 1445 rada sprzedała mu z prawem odkupu za 300 grzywien czynsz 18 grzywien z domu kuśnierzy (KDMK II, nr 527, 546);

⁵¹ Andrzej Wierzynek, zm. 1406, mieszcznin krakowski, rajca 1378-1406 (Starz. nr 150); ⁵² Eneida, zm. 1425, wdowa po mieszczaninie krakowskim Mikołaju Münzschreiberze (ZDKK II, nr 257); ⁵³ Mikołaj Teszner, zm. 1452, syn mieszczanina krakowskiego i rajcy Jana Tesznera starszego, brat Stanisława, występuje 1446 (KDMK II, nr 428); ⁵⁴ Mikołaj Bielicz, mieszczanin krakowski, rajca 1395 (Starz. nr 150); ⁵⁵ może identyczny z Mikołajem Stroffem altarystą mariackim 1463 (BP VI, nr 1855); ⁵⁶ Zofia Holszańska, zm. 1461, księżniczka litewska, córka Andrzeja Holszańskiego i księżniczki drukkiej Aleksandry, czwarta żona Władysława Jagiełły (od 1422), data śmierci potwierdzona w innych źródłach; ⁵⁷ Tomasz ze Strzempinia (1398-1460), doktor prawa kanonicznego 1432, mistrz teologii 1443, trzykrotny rektor Uniwersytetu Krakowskiego, od 1455 biskup krakowski, data śmierci potwierdzona w innych źródłach; ⁵⁸ Andrzej z Biecza, zm. 1437, altarysta mariacki 1425, altarysta ołtarza św. Stanisława 1433 (ZDKK II, nr 258, 325); ⁵⁹ Dorota Zilberyn mieszcza krakowska 1390-1392 (ASC nr 1290, 1577); ⁶⁰ może identyczny z Mikołajem spowiednikiem, zwanym także de sancta Anna, występującym 1419 i 1425 (KDKK II, nr 406; ZDKK II, nr 257);

⁶¹ znany jest tylko Maciej soltys Niedźwiedzia w par. Mszana 1469, może syn odnotowanego w nekrologu mariackim (Kraków, Archiwum Narodowe, Teutonica 3, s. 420 – za informację serdecznie dziękuję Panu dr. Waldemarowi Bukowskiemu); ⁶² Mikołaj Czanser, zm. 1450, wikariusz mariacki i altarysta ołtarza Wniebowzięcia NMP 1425 i 1430 (ZDKK II, nr 256, 258, 296-297); ⁶³ Jan Kroker, zm. 1447, altarysta ołtarza św. św. Piotra i Pawła 1433 (ZDKK II, nr 325); ⁶⁴ mistrz Mikołaj Goldberg, zm. 1429, kaznodzieja mariacki 1425 (ZDKK II, nr 262); ⁶⁵ może identyczny z Jerzym z Wieliczki szewcem przyjmującym prawo miejskie w Krakowie 1472 (KPPM nr 7410); ⁶⁶ Jan Pitschen mieszczanin krakowski, starszy – rajca 1393-1401, lub młodszy – rajca 1441-1457 (Starz. nr 161, 247).

II. Katalog altarystów i benefaktorów domu altarystów kościoła Mariackiego w Krakowie

[s. 137] Isti sunt altariste primi domus altaristarum^a.

Item primus altarista dominus Johannes Scho^onto^r, qui pro primo fundamentum iacens, LXXX marcas grossorum latorum domino Jacobo Zilbir² confratri domelle prefate legando commisit pro domo ampliori ipsis altaristis inhabitanda convenienciori protunc et alias infuturum dum et quando quomodiosse huiusmodi venalis occurreret comparanda, si quando dominus alicui iterum ad hoc ipsum similiter opus aliquid inspiraret faciendum. Inspiratus deinde idem dominus Jacobus Zilbir dimittens peculium suum bonaque propria, quibus aliquo qualiter abundaverat, ad LXXX marcas prefatas

domini Johannis Scho^onto^r letabunde adiiciens a Nicolao Belycer³ et Katherina uxore ipsius⁴ pariter domum primam versus plateam Walve Nove supradicte fundamentaliter iacentem, quia tunc in Cracovia valde domus erant precise, pro summa notabili ad laudem Dei pariter et gloriam hilariter atque gaudenter comparuit. Isti duo viri domum altaristarum fundaverunt.

Item alii altariste:

Dominus Petrus⁵ X Milia Militum.

Dominus Johannes Tassonis⁶ sanctorum Petri et Pauli apostolorum.

Dominus Petrus decanus de Ticzin⁷ sancti Anthonii.

Magister Johannes Kirchan obiit M CCC LXXXII [*w nekrologu pod 15 X*].

Dominus Geyseler⁸ frater domus obiit M [C]CCC^o.

Dominus Nicolaus Rol⁹ frater domus obiit M 4 XXX.

Dominus Nicolaus de Germer¹⁰ predicator obiit M 4 XVI.

Dominus Jacobus Zilbir primus erector domus obiit M 4 VIII.

Dominus Symon¹¹ quondam rector scholarum ecclesie sancte Anne.

Dominus Johannes Croker¹², sanctorum Petri et Pauli, benefactor domus 14 XLVII.

[s. 138] Item alii:

Dominus Petrus Groth¹³ magnus benefactor domus obiit 14 XXXI.

Dominus Nicolaus Gundrami¹⁴ obiit M^o 4 XVI.

Dominus Nicolaus Romanus obiit M^o 4 IX.

Dominus Petrus de Ticzin obiit M^o 4 XXXVI.

Dominus Johannes So^ontho^r primus fundator domus obiit M^o [C]CCC^o VII.

Dominus Nicolaus Kerber¹⁵ frater domus obiit M^o 4 XXXI.

Dominus Nicolaus Falkenberg¹⁶ frater domus obiit M^o 4 XXXVIII.

Dominus Nicolaus Czypsz¹⁷ frater domus obiit M^o 4 XXXIX.

Dominus Martinus frater Capelle frater domus obiit M^o 4 XXXV.

Magister Nicolaus Goldberg¹⁸ frater domus obiit M^o 4 XXXIX [*recte: 1429, jak w nekrologu pod 19 XII*].

Dominus Mathias de Peyzer¹⁹ frater domus obiit M^o 445.

Dominus Gothfridus frater domus obiit M^o 4 XXXIX [*recte: 1453, jak w nekrologu pod 21 VII*].

Dominus Wenceslaus predicator, frater domus obiit anno XC^o.

Dominus Wladislaus capellanus fratrum, frater domus obiit M 439.

Dominus Martinus Niger frater domus obiit M^o 4 XXXIX.

Dominus Johannes Skawinsky²⁰ frater domus obiit M^o 4 XLVII.

Dominus Nicolaus Thesner²¹ frater domus obiit M^o 4 LII.

Dominus Martinus de Pilsna benefactor domus obiit 14 XXII.

Dominus Andreas de Becz²² benefactor domus obiit 14 XXXVII.

Magister Johannes Kirchan frater domus obiit M^o 3° LXXXII^b.

Dominus Wenceslaus Parvus frater domus obiit M 4 X.

Honestus vir Johannes Zebenwirt²³ magnus benefactor et ampliator istius domus obiit M^o 4 XLIII.

Dominus Nicolaus sacristianus²⁴ frater domus obiit M^o 4 XXXI.

Dominus Mathias de Myedzwyedz²⁵ benefactor domus obiit M^o 4 XXXIX.

Dominus Petrus Wolfram²⁶ benefactor domus obiit.

- Dominus Johannes Czetirwenge benefactor domus obiit.
- [s. 139] Dominus Nicolaus Czanser²⁷ frater domus obiit M° 4 5°.
- Isti alii:
- Dominus Daniel²⁸ benefactor et frater domus obiit M° 4 LVIII.
- Dominus Nicolaus Capella²⁹ benefactor domus et frater noster obiit 14 LVII.
- Dominus Clemens de Zathor altaris Petri et Pauli, frater domus obiit 14 LIII.
- Dominus Paulus de Czestochowa benefactor domus obiit 14 LIII.
- Dominus Stanislaus cantor, frater domus obiit M° 4 LVI° [*recte: 1466, jak w nekrologu pod 18 XII*].
- Dominus Nicolaus Ympner frater domus obiit M° 4 LXII.
- Magister Nicolaus Ho^{er}wer³⁰ frater domus obiit M° 4 LV.
- Magister Stephanus Leypniger³¹ benefactor domus obiit 14 LIX.
- Dominus Martinus Striczek³² frater domus obiit M° 46 V.
- Dominus Martinus Gleywicz frater domus obiit M° 4 LX.
- Dominus Clemens Czychi frater domus obiit M° 461.
- Dominus Allexander frater domus obiit M° 46 VII.
- Dominus Johannes Barthos³³ frater domus obiit M° 46 III.
- Dominus Nicolaus Syroff frater domus obiit M° 47 II.
- Dominus Johannes Luce³⁴ benefactor domus obiit M° 476.
- Magister Michael de Crosna decretorum doctor³⁵, frater domus obiit M° 4 LXXIII.
- Dominus Gregorius de Czeskowicze obiit M° 475.
- Magister Caspar de Dambnow³⁶ benefactor domus obiit M° 4 LXXVII.
- Dominus Paulus de Wyasd³⁷ frater domus obiit M° 47° 9.
- Dominus Georgius de Winczig³⁸ benefactor domus obiit M° 4 LXXXII.
- Dominus Nicolaus cantor, altaris, frater domus obiit M° 48 III.
- Dominus Johannes Andree alias Czeyskendorf³⁹ confrater domus obiit M° 4°8 III.
- Nicolaus Constantini altaris domus obiit 1488.
- Martinus de Bochna⁴⁰ altaris domus obiit 1486.
- Petrus de Schawyna altaris domus 1488.
- Doctor Clemens altaris domus et predicator ad sanctam Barbaram 1489.
- Cristanus de Tarnow altaris domus obiit anno Domini 1498.
- [s. 140] Andres Wroblowsky confrater domus et benefactor centum florenos reliquit in moneta.
- Jacobus monachus 1496 confrater domus.
- Johannes Wolny frater domus 1498.
- Georgius Landeszhut confrater sacristianus 1502.
- Bartholomeus de Byecz confrater domus 150 quarto quinta Aprilis [5 IV].
- Johannes Schepcz anno Christi 150 quarto feria sexta post Vistiacionis Marie [5 VII].
- Paulus de Wogstadt confrater domus obiit 1504 feria secunda ante Margarethe [8 VII].
- Gregorius de Posnania confrater domus obiit anno Domini 1505 ipso die sancti Marci [25 IV].
- Valentinus de Byecz obiit 1506 feria quinta post Epiphaniam [8 I].
- Dominus Nicolaus Ditrich obiit in crastino Crispini et Crispiniani martyrum

[26 X] anno 1506, sacristianus.

Dominus Johannes de Crosna frater domus obiit die Jovis sedecima mensis Marcii [16 III] anno Christi millesimo quingentesimo octavo.

Gregorius de Leysnycz frater domus feria quinta ipso die Sancte Exaltacionis Crucis anno Cristi 1508 [14 IX].

Item Mathias Hresz frater domus obiit anno Domini 1514 in crastino sancti Francisci [5 X].

Jacobus Ko^eler confrater domus obiit anno Domini 1517.

Magister Joannes Grandensz confrater obiit in octava sancti Stefani anno salutis nostre 1513 [9 VIII].

Honorabilis dominus Andreas de Cracovia alias Wazygarnecz frater domus mortuus feria tertia in crastino sancti Valentini [15 II] hora fere secunda noctis future anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono. Oretur pro eo.

Joannes Wotka frater ac benefactor domus.

Joannes Sommerfelt frater ac benefactor domus 1526.

[s. 141] Stanislaus de Smygod sacristianus huius ecclesie obiit anno Domini 1527, benefactor domus.

Joannes Woysta de Trebnicz obiit anno Domini 1528, frater et benefactor domus.

Joannes a Turek alias Terelle frater domus.

Joachim a Fredenbergk frater domus 1541.

Paulus Hartigk a Freistad benefactor 1543.

Stanislaus Schal a Craccouia frater domus 1549.

Magister Henricus a Lewtenburgk benefactor.

Vincencius a Cracouia benefactor obiit anno Domini 1548 2 Marcii.

Matheus Gyssa a Byecz benefactor domus obiit anno 1548 9 Aprilis.

Magister Georgius a Lignez benefactor domus, qui mansit in domo 45 annis, obiit anno Domini 1550 17 Decembris.

^a Na dolnym marginesie: Dominus Johannes Scho^onto^r, dominus Jacobus Zilbir, primi erectores; ^b w pis powtórzoney.

¹ Zob. *Aneks I, przyp. 31*; ² zob. *Aneks I, przyp. 6*; ³ *Mikołaj Belicz mieszczanin krakowski, rajca 1395 (Starz. nr 165)*; ⁴ zob. *Aneks I, przyp. 25*; ⁵ *Piotr altarysta mariacki 1397 (KDCK II, nr 425)*; ⁶ *Jan Tasso altarysta mariacki 1397 (KDCK II, nr 425)*; ⁷ zob. *Aneks I, przyp. 22*; ⁸ zob. *Aneks I, przyp. 42*; ⁹ zob. *Aneks I, przyp. 49*; ¹⁰ *Mikołaj Germer kaznodzieja mariacki 1397 (KDCK II, nr 425)*;

¹¹ *Szymon, przed 1397 rektor szkoły parafialnej św. Anny (KDCK II, nr 425)*; ¹² zob. *Aneks I, przyp. 63*; ¹³ zob. *Aneks I, przyp. 10*; ¹⁴ zob. *Aneks I, przyp. 9*; ¹⁵ zob. *Aneks I, przyp. 29*; ¹⁶ zob. *Aneks I, przyp. 44*; ¹⁷ zob. *Aneks I, przyp. 35*; ¹⁸ zob. *Aneks I, przyp. 64*; ¹⁹ zob. *Aneks I, przyp. 17*; ²⁰ zob. *Aneks I, przyp. 7*;

²¹ zob. *Aneks I, przyp. 53*; ²² zob. *Aneks I, przyp. 58*; ²³ zob. *Aneks I, przyp. 34*; ²⁴ zob. *Aneks I, przyp. 60*; ²⁵ zob. *Aneks I, przyp. 61*; ²⁶ *Piotr Wolfram, zm. 1428, mieszczanin wolbromski, pisarz w kancelarii Lwowa (do 1407), od 1411 student uniwersytetów w Padwie i Bolonii, następnie profesor na Wydziale Prawa Uniwersytetu Krakowskiego, uczestnik soboru w Konstancji, kanonik katedralny poznański i krakowski, ceniony dyplomata w sprawach polsko-krzyżackich, altarysta św. św. Feliksa i Adaukta w kościele św. Barbary (Profesorowie, s. 337-339; M. D. Kowalski, Zapomniany kalendarz-nekrolog kapituły krakowskiej z XV wieku,*

Nasza Przeszłość 87, 1997, s. 135-136); ²⁷ zob. *Aneks I, przyp.* 62; ²⁸ zob. *Aneks I, przyp.* 19; ²⁹ zob. *Aneks I, przyp.* 27; ³⁰ zob. *Aneks I, przyp.* 48; ³¹ zob. *Aneks I, przyp.* 50; ³² zob. *Aneks I, przyp.* 20; ³³ zob. *Aneks I, przyp.* 28; ³⁴ zob. *Aneks I, przyp.* 24; ³⁵ zob. *Aneks I, przyp.* 13; ³⁶ zob. *Aneks I, przyp.* 3; ³⁷ zob. *Aneks I, przyp.* 23; ³⁸ zob. *Aneks I, przyp.* 43; ³⁹ zob. *Aneks I, przyp.* 21; ⁴⁰ zob. *Aneks I, przyp.* 1.

BIBLIOGRAFIA

- Chrołonolgia polska, red. B. Włodarski, Warszawa 1957.
- Die Benediktinerabtei St. Eucharius-St. Matthias vor Trier, opr. P. Becker, Berlin 1996 (Germania sacra, Neue Folge, t. XXXIV/8).
- Die Ochsenkopf- Wasserzeichen, opr. G. Piccard, t. I-III, Stuttgart 1966.
- Długopolski E., Katalog kościoła N. P. Maryi w Krakowie, Teka Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej 6, 1906.
- Friedberg M., Założenie i początkowe dzieje kościoła N. Panny Marji w Krakowie (XIII-XV w.), Rocznik Krakowski 22, 1929 (odbitka, Kraków 1928).
- Gąsiorowski S. J., Gąsiorowski Wilhelm, w: Polski słownik biograficzny, t. VII (1948-1958).
- Gąsiorowski W., Kościół archiprezbiteralny N.P. Maryi w Krakowie, Kraków 1878.
- Grotefend H., Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit, t. I-II, Hannover 1891.
- Komorowski W., Średniowieczne domy krakowskie (od lokacji miasta do połowy XVII wieku). Kamienice, pałace miejskie i rezydencje kanoniczne. Trwałość modelu gotyckiego w nowożytności, Kraków 2014.
- Krzyżanowski S., Sprawozdanie archiwariusza za rok 1892, Kraków 1893.
- Kuraś S., Regestrum ecclesiae Cracoviensis. Studium nad powstaniem tzw. Liber beneficiorum Jana Długosza, Warszawa 1966.
- Kuraś S., Statuty i przywileje bractwa kapłanów dekanatu zatorskiego 1378-1525, Polonia Sacra 7, 1955.
- Malewicz M. H., Zjawiska przyrodnicze w relacjach dziejopisarzy polskiego średniowiecza, Wrocław 1980.
- Mitkowski J., Księga zmarłych bractwa Panny Marii w Krakowie (wiek XIV-XVIII), Studia Historyczne 11, 1968.
- Piekosiński F., Wybór znaków wodnych z XV stulecia, z. 1, Kraków 1896.
- Piwowarczyk E., Dzieje kościoła Mariackiego (XIII-XVI w.), Kraków 2000.
- Piwowarczyk E., Fundacje XIV-wiecznych ołtarzy w kościele Mariackim w Krakowie i ich uposażenie do roku 1529, w: Charakteria Tito Górski oblata. Studia i rozprawy ofiarowane profesorowi Tytusowi Górskiemu, Kraków 2003.
- Piwowarczyk E., Fundacje XV-wiecznych ołtarzy w kościele Mariackim w Krakowie i ich uposażenie do roku 1529, Folia Historica Cracoviensia 10, 2008.
- Rajman J., „Unsere liebe Fraue”. Wspólnota miasta i kościoła w Krakowie w XIV wieku, Średniowiecze Polskie i Powszechnie 4 (8), 2012.
- Rajman J., Rajcy krakowscy i członkowie ich rodzin w księdze zmarłych bractwa Najświętszej Marii Panny (połowa XIV – koniec XVI wieku), Średniowiecze Polskie i Powszechnie 7 (11), 2015.
- Rajman J., Żebrak, sługa i rzemieślnik w elitarnym bractwie Najświętszej Marii Panny w Krakowie (XIV – pierwsza połowa XVI wieku), Średniowiecze Polskie i Powszechnie 6 (10), 2014.
- Ręgorzewicz L., Historia Instytutu Technicznego w Krakowie, Kraków 1913.
- Sokołowski M., Sprawozdania Komisji do Badania Historii Sztuki w Polsce 5, 1896.
- Starzyński M., Krakowska rada miejska w średniowieczu, Kraków 2010.
- Starzyński M., Najstarszy dokument hebrajski na ziemiach polskich (1485) i jego tłumaczenia, Roczniki Historyczne 83, 2017.

Wąsowicz H., Kalendarz ksiąg liturgicznych Krakowa do połowy 16. wieku. Studium chronologiczno-typologiczne, Lublin 1995.

Zaremska H., Bractwa w średniowiecznym Krakowie. Studium form społecznych życia religijnego, Wrocław 1977.

Zaremska H., Żydzi w średniowiecznej Polsce. Gmina krakowska, Warszawa 2011.

Materials for the history of altarists of Virgin Mary Church in Cracow in the Middle Ages

Part 1: The calendar and the necrology, with the catalogue of altarists
and benefactors

Summary

The publication constitutes the first of two planned parts of the critical edition of so far unknown 15th century sources for the history of the house of altarists of the Church of the Assumption of Virgin Mary in Cracow (Kraków, Archiwum Narodowe, Ms. nr 3361). This paper codex, originally bound – which is worth special notice – in a parchment leaf with fragments of the Old Testament Book of Ezekiel written in Hebrew, contains a number of texts related to the functioning (from about 1387) of the house of Virgin Mary Church altarists, where priests serving at the altars of that church were to live together. In 1397 the keeping of that house was taken over by the municipal council of Cracow. It functioned according to almost unchanging rules until the end of the 17th century. The manuscript discussed here (until 1484 written in one hand) contains the calendar and the necrology of the house, relation about its foundation and endowment, statutes, a copy of a charter from the Cracow city council dated 31 December 1397, *officia domus*, and a catalogue of altarists and benefactors. The first part of the edition contains the calendar and the necrology (with early modern notes) and the catalogue of altarists and benefactors until mid-16th century. The publication widens the knowledge about the clergy of the most important parish church in Cracow.

Translated by Rafał T. Prinke